ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο πενταμελές τμήμα) της 21ης Ιανουαρίου 1999 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις Τ-129/95, Τ-2/96 και Τ-97/96,

Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH, εταιρία γερμανικού δικαίου, με έδρα το Sulzbach-Rosenberg (Γερμανία),

και

Lech-Stahlwerke GmbH, εταιρία γερμανικού δικαίου, με έδρα το Meitingen-Herbertshofen (Γερμανία),

εκπροσωπούμενες από τον Rainer M. Bierwagen, δικηγόρο Βρυξελλών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Elvinger και Dessoy, 31, rue d'Eich,

προσφεύγουσες,

υποστηριζόμενες από την

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τον Ernst Röder, Ministerialrat στο ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας και Τεχνολογίας, Βόνη (Γερμανία),

παρεμβαίνουσα,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τους Ulrich Wölker και Paul F. Nemitz, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

υποστηριζομένης, στις υποθέσεις Τ-2/96 και Τ-97/96, από το

Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας, εκπροσωπούμενο από τον Christopher Vajda και τη Lindsey Nicoll, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία του Ηνωμένου Βασιλείου, 14, boulevard Roosevelt,

παρεμβαίνον,

που έχουν ως αντικείμενο, η μεν υπόθεση Τ-129/95, την ακύρωση της αποφάσεως 95/422/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 4ης Απριλίου 1995, σχετικά με την προβλεπόμενη χορήγηση ενίσχυσης από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στις χαλυβουργικές επιχειρήσεις που καλύπτονται από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH (Sulzbach-Rosenberg) και Lech-Stahlwerke GmbH (Meitingen-Herbertshofen) (ΕΕ L 253, σ. 22), η δε υπόθεση Τ-2/96, την ακύρωση της αποφάσεως 96/178/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 18ης Οκτωβρίου 1995, σχετικά με κρατική ενίσχυση που χορήγησε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στη χαλυβουργική επιχείρηση ΕΚΑΧ Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH (Sulzbach-Rosenberg) (ΕΕ 1996, L 53, σ. 41), και, τέλος, η υπόθεση Τ-97/96, την

ακύρωση της αποφάσεως 96/484/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 13ης Μαρτίου 1996, σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στη χαλυβουργική επιχείρηση ΕΚΑΧ Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH (Sulzbach-Rosenberg) (ΕΕ L 198, σ. 40),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πέμπτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους J. Azizi, Πρόεδρο, R. García-Valdecasas, R. M. Moura Ramos, M. Jaeger και P. Mengozzi, δικαστές,

γραμματέας: A. Mair,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 16ης Ιουλίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

1 Η Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (στο εξής: Συνθήκη ΕΚΑΧ) απαγορεύει, κατ' αρχήν, τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται σε χαλυβουργικές επιχειρήσεις. Ειδικότερα, το άρθρο της 4, στοιχείο γ', ορίζει ότι δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα και, κατά συνέπεια, απαγορεύονται, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην εν λόγω Συνθήκη, «οι επιδοτήσεις ή οι ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη ή οι ειδικές επιβαρύνσεις που επιβάλλονται από αυτά, υπό οποιαδήποτε μορφή».

2 Το άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚΑΧ ορίζει τα εξής:

«Σε όλες τις περιπτώσεις που δεν προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη, στις οποίες απόφαση ή σύσταση της Επιτροπής παρίσταται αναγκαία για την πραγματοποίηση, κατά τη λειτουργία της κοινής αγοράς του άνθρακος και του χάλυβος και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5, ενός από τους σκοπούς της Κοινότητος, όπως ορίζονται στα άρθρα 2, 3 και 4, η απόφαση ή η σύσταση αυτή δύναται να εκδοθεί μετά ομόφωνη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου και κατόπιν διαβουλεύσεως με τη Συμβουλευτική Επιτροπή.

Η ίδια απόφαση ή σύσταση, εκδοθείσα με την αυτή μορφή, καθορίζει ενδεχομένως τις εφαρμοστέες κυρώσεις.»

3 Προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της αναδιαρθρώσεως του τομέα της χαλυβουργίας, η Επιτροπή στηρίχθηκε στις προαναφερθείσες διατάξεις του άρθρου 95 της Συνθήκης για να θέσει σε ισχύ, από την αρχή της δεκαετίας του '80, ένα κοινοτικό καθεστώς επιτρέπον τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων στη χαλυβουργία σε ορισμένες περιοριστικά απαριθμούμενες περιπτώσεις. Το καθεστώς αυτό υπέστη διαδοχικές προσαρμογές, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι συγκυριακές δυσχέρειες της χαλυβουργικής βιομηχανίας. Έτσι, ο κοινοτικός κώδικας των ενισχύσεων προς τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα που ίσχυε κατά το εν προκειμένω κρίσιμο χρονικό διάστημα είναι ο πέμπτος κατά σειρά [απόφαση 3855/91/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1991, που θεσπίζει κοινοτικούς κανόνες για τις ενισχύσεις προς τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ L 362, σ. 57, στο εξής: πέμπτος κώδικας περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία)]. Από τις αιτιολογικές σκέψεις του κώδικα αυτού προκύπτει ότι θεσπίζει, όπως και οι προηγούμενοι κώδικες, ένα κοινοτικό καθεστώς που προορίζεται να καλύψει τις ειδικές ή μη ενισχύσεις που χορηγούν τα κράτη μέλη υπό οποιαδήποτε μορφή.

4 Οι εν προκειμένω κρίσιμες διατάξεις του εν λόγω κώδικα είναι οι ακόλουθες:

— το άρθρο 1, που έχει ως εξής:

«1. Ενισχύσεις προς τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, είτε ειδικές είτε μη ειδικές, χρηματοδοτούμενες από τα κράτη μέλη ή από τοπικούς ή περιφερειακούς οργανισμούς δημοσίου δικαίου, ή μέσω κρατικών πόρων οποιασ-

δήποτε μορφής, μπορούν να θεωρούνται ως κοινοτικές ενισχύσεις και, ως εκ τούτου, συμβιβάσιμες με την εύρυθμη λειτουργία της κοινής αγοράς, μόνον εφόσον πληρούν τις διατάξεις των άρθρων 2 έως 5.

2. Ο όρος "ενίσχυση" καλύπτει και τα στοιχεία ενίσχυσης που εμπεριέχονται σε μεταβιβάσεις δημοσίων πόρων σε επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα, εκ μέρους των κρατών μελών, περιφερειακών ή τοπικών οργανισμών δημοσίου δικαίου ή άλλων φορέων, με τη μορφή της ανάληψης μεριδίων συμμετοχής, της παροχής κεφαλαίων ή παρεμφερών χρηματοδοτήσεων (όπως ομολογιακών δανείων μετατρέψιμων σε μετοχές ή δανείων με τόκο εξαρτώμενο τουλάχιστον εν μέρει από τις οικονομικές επιδόσεις της επιχείρησης), όταν οι μεταβιβάσεις αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν ως γνήσιες παροχές κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου σύμφωνα με τη συνήθη επενδυτική πρακτική στην οικονομία αγοράς.

(...)»·

— το άρθρο 6, παράγραφος 1, που προβλέπει τους ειδικούς μηχανισμούς ελέγχου που σκοπούν να διασφαλίσουν την τήρηση των διατάξεων αυτών και ορίζει τα ακόλουθα:

«Η Επιτροπή ενημερώνεται έγκαιρα ώστε να υποβάλει τις παρατηρήσεις της σχετικά με τα προγράμματα που αποβλέπουν στη χορήγηση ή την τροποποίηση των ενισχύσεων (...)»·

— το άρθρο 6, παράγραφος 4, που έχει ως εξής:

«Αν η Επιτροπή, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερόμενους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, διαπιστώσει ότι μια ενίσχυση δεν είναι συμβιβάσιμη με τις διατάξεις της παρούσας απόφασης, πληροφορεί το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος σχετικά με την απόφασή της (...). Στην περίπτωση μη συμμορφώσεως κράτους μέλους με την εκάστοτε απόφαση, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 88 της Συνθήκης [ΕΚΑΧ]. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δεν μπορεί να θέσει σε εφαρμογή τα σχεδιαζόμενα μέτρα που εμπίπτουν στις παραγράφους 1 και 2 παρά μόνο μετά την έγκριση της Επιτροπής και συμμορφούμενο με τους όρους που καθορίζονται από αυτήν.»

Οι διατάξεις αυτές πρέπει να ερμηνεύονται σε συνάρτηση προς τα άρθρα του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία. Σύμφωνα με τα άρθρα του 2 έως 5, ορισμένες συγκεκριμένες κατηγορίες ενισχύσεων μπορούν να θεωρούνται συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά. Οι διατάξεις αυτές αφορούν:

— τις ενισχύσεις για την έρευνα και την ανάπτυξη (άρθρο 2)·

— τις ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος (άρθρο 3)·

— τις ενισχύσεις για το κλείσιμο εγκαταστάσεως (άρθρο 4)·

— τις περιφερειακές επενδυτικές ενισχύσεις (άρθρο 5).

Επιπλέον, η υποχρέωση προηγούμενης ενημερώσεως που προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφος 1, ισχύει για κάθε σχέδιο χρηματοδοτικής παρεμβάσεως (αναλήψεις μεριδίων συμμετοχής, παροχές κεφαλαίων ή παρεμφερείς χρηματοδοτήσεις) εκ μέρους των δημοσίων αρχών ή των οργανισμών που χρησιμοποιούν προς τον σκοπό αυτό κρατικούς πόρους, ώστε η Επιτροπή να έχει τη δυνατότητα να κρίνει αν οι παρεμβάσεις περιέχουν στοιχεία ενισχύσεως και, κατά περίπτωση, να αξιολογήσει τη συμφωνία τους προς τα άρθρα 2 έως 5 της αποφάσεως.

Πραγματικά περιστατικά

Ιστορικό

1. *Ίδρυση της προσφεύγουσας εταιρίας Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH*

6 Το 1987, η εταιρία Eisenwerk-Gesellschaft Maximilianshütte (στο εξής: Maxhütte) κηρύχθηκε σε πτώχευση. Με την προοπτική της υλοποιήσεως σχεδίου αναδιαρθρώσεως (συμφωνία-πλαίσιο της 4ης Νοεμβρίου 1987), ο σύνδικος αποφάσισε τη συνέχιση των δραστηριοτήτων της Maxhütte.

7 Κατά τη διάρκεια του έτους 1990, δύο νεοϊδρυθείσες επιχειρήσεις, η Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH (στο εξής: NMH) και η Rohrwerke Neue Maxhütte GmbH (στο εξής: RNM) ανέλαβαν να συνεχίσουν τις δραστηριότητες της κηρυχθείσας σε πτώχευση επιχειρήσεως, αντιστοίχως, όσον αφορά τη σειρά προϊόντων της Maxhütte που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚΑΧ και όσον αφορά τους σωλήνες.

2. *Συμμετοχή του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας στις επιχειρήσεις NMH και Lech-Stahlwerke GmbH*

8 Οι αρχικοί κάτοχοι μεριδίων του κεφαλαίου της NMH ήσαν το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας (45 %) και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις Lech-Stahlwerke GmbH (στο εξής: LSW) (11 %), Krupp Stahl AG (11 %), Thyssen Stahl AG (5,5 %), Thyssen Edelstahlwerke AG (5,5 %), Klöckner Stahl GmbH (11 %) και Mannesmann Röhrenwerke AG (11 %).

9 Κάτοχοι των μεριδίων του κεφαλαίου της RNM είναι η NMH (85 %) και η εταιρία Kühnlein, που είναι ο κύριος εμπορικός αντιπρόσωπος για τους χαλυβδοσωλήνες (15 %).

10 Το 1988, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας αγόρασε μερίδια αντιπροσωπεύοντα το 19,734 % του κεφαλαίου της LSW. Η LSW ήταν θυγατρική εταιρία της γερμανικής χαλυβουργικής επιχειρήσεως Saarstahl, η οποία, τον Ιανουάριο του 1992, μεταβίβασε τα μερίδιά της στον όμιλο Aicher.

11 Με απόφαση της 1ης Αυγούστου 1988, η Επιτροπή έκρινε ότι το σχέδιο συμμετοχής του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας στο κεφάλαιο των NMH και LSW, το οποίο προέβλεπε η συμφωνία-πλαίσιο της 4ης Νοεμβρίου 1987, δεν περιείχε στοιχεία κρατικής ενισχύσεως (στο εξής: απόφαση του 1988). Με απόφαση της 27ης Ιουνίου 1989, η Επιτροπή επέτρεψε τη ίδρυση της νέας εταιρίας Neue Maxhütte, δυνάμει του άρθρου 66 της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

12 Προς εκτέλεση συμφωνίας χρονολογουμένης από τις 7 Δεκεμβρίου 1992 και τις 3 Μαρτίου 1993, η Klöckner Stahl μεταβίβασε στην εταιρία Annahütte Max Aicher GmbH & Co. KG (στο εξής: Annahütte) τα μερίδιά της στην NMH αντί 1 γερμανικού μάρκου (DM). Στις 14 Ιουνίου 1993, οι Krupp Stahl AG, Thyssen Stahl και Thyssen Edelstahlwerke μεταβίβασαν στην LSW τα μερίδιά τους στην NMH, αντί 200 000 DM.

13 Κατόπιν της αναδιαρθρώσεως αυτής, το κεφάλαιο της NMH κατανεμήθηκε ως εξής:

Ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας	45 %
LSW	33 %
Annahütte	11 %
Mannesmann Röhrenwerke AG	11 %

Η LSW και η Annahütte ελέγχονται από τον επιχειρηματία Max Aicher.

3. *Σχέδιο ιδιωτικοποιήσεως της NMH*

14 Το 1994, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας αποφάσισε, στο πλαίσιο προγράμματος ιδιωτικοποιήσεως, να μεταβιβάσει τα μερίδιά του στο κεφάλαιο της NMH και της LSW. Αφού εξέτασε δύο διαφορετικά σχέδια ιδιωτικοποιήσεως, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας προέκρινε το σχέδιο που είχε υποβάλει ο επιχειρηματίας Max Aicher.

15 Στις 27 Ιανουαρίου 1995, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας και η Max Aicher GmbH & Co. (στο εξής: εταιρία Max Aicher) υπέγραψαν δύο συμφωνίες.

α) Όσον αφορά την NMH:

— το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας θα πωλήσει στην εταιρία Max Aicher την ανερχόμενη σε 45 % μερίδα συμμετοχής του στο κεφάλαιο της NMH, αντί ποσού 3 DM·

— το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας θα αναλάβει να καλύψει το 80,357 % των ζημιών που είχε συσσωρεύσει η NMH μέχρι το τέλος του 1994. Δεδομένου ότι το τελικό ποσό των ζημιών αυτών καθορίστηκε σε 156,4 εκατομμύρια DM, η χρηματοδοτική συνδρομή του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας θα πρέπει να ανέλθει σε 125,7 εκατομμύρια DM·

— τα δάνεια που χορήγησε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας, ως εταίρος, θα μπορέσουν να αφαιρεθούν από το ποσό της χρηματοδοτικής συνδρομής, που προβλέπεται ότι θα ανέλθει σε 125,7 εκατομμύρια DM. Επομένως, μέρος αυτής της χρηματοδοτικής συνδρομής θα χορηγούνταν υπό τη μορφή παραιτήσεως από απαιτήσεις εξοφλήσεως των εν λόγω δανείων·

— το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας θα χορηγήσει χρηματοδοτική συνδρομή μέχρι 56 εκατομμύρια DM για να καλύψει το κόστος των επενδύσεων σχετικά με τα Altlasten (βάρη αναγόμενα σε δραστηριότητες του παρελθόντος), π.χ. των μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος, προστασίας από τον θόρυβο και καταπολεμήσεως της ατμοσφαιρικής ρυπάνσεως.

Οι λοιποί εταίροι, ήτοι η Mannesmann Röhrenwerke και η Annahütte, καθένας εκ των οποίων κατείχε μερίδια αντιπροσωπεύοντα το 11 % του κεφαλαίου της NMH, δεν ήσαν διατεθειμένοι να συμμετάσχουν στην εν λόγω χρηματοοικονομική αναδιάρθρωση της επιχειρήσεως.

β) Όσον αφορά την LSW:

— το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας θα μεταβιβάσει στην εταιρία Max Aicher την ανερχόμενη σε 19,734 % μερίδα συμμετοχής του στο κεφάλαιο της LSW, αντί ποσού 1 DM·

— το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας θα καταβάλει στην LSW «συνολικό αντισταθμιστικό ποσό» 20 εκατομμυρίων DM.

16 Οι δύο συμφωνίες επρόκειτο να τεθούν σε ισχύ αφού θα εγκρίνονταν από το κοινοβούλιο του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας και από την Επιτροπή.

4. *Δάνεια χορηγηθέντα στην NMH*

17 Στις 26 Αυγούστου 1992, η Γερμανική Κυβέρνηση πληροφόρησε την Επιτροπή ότι το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας σκοπούσε να χορηγήσει στην NMH, από κοινού με τους ιδιώτες εταίρους, δάνειο 10 εκατομμυρίων DM, στο οποίο κάθε εταίρος επρόκειτο να συμμετάσχει κατ' αναλογία προς τη μερίδα συμμετοχής του στο κεφάλαιο. Με απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1993, η Επιτροπή έκρινε ότι το δάνειο αυτό δεν συνιστούσε ενίσχυση.

18 Στις 16 Μαΐου 1994, η Γερμανική Κυβέρνηση κοινοποίησε στην Επιτροπή τα χρηματοδοτικά μέτρα που είχαν προβλεφθεί στο πλαίσιο της ιδιωτικοποιήσεως της NMH. Με έγγραφα της 15ης Ιουλίου και της 14ης Σεπτεμβρίου 1994, η Γερμανική Κυβέρνηση ενημέρωσε την Επιτροπή για τα δάνεια που είχαν χορηγηθεί μέχρι την ημερομηνία εκείνη.

19 Τα δάνεια αυτά είναι τα ακόλουθα:

Ημερομηνία συνάψεως της συμβάσεως	Ποσό (σε DM)
Από 25 μέχρι 29 Μαρτίου 1993	720 000
Από 17 μέχρι 18 Αυγούστου 1993	6 400 000
Από 20 μέχρι 29 Δεκεμβρίου 1993	4 500 000
Από 28 Ιανουαρίου μέχρι 3 Φεβρουαρίου 1994	4 200 000
Από 24 μέχρι 28 Φεβρουαρίου 1994	12 800 000
Από 31 Μαρτίου μέχρι 7 Απριλίου 1994	7 000 000
Από 5 μέχρι 9 Μαΐου 1994	3 100 000
Από 31 Μαΐου μέχρι 6 Ιουνίου 1994	5 000 000
Ιούλιος 1994	2 300 000
Αύγουστος 1994	3 875 000
Σύνολο	49 895 000

20 Τα δάνεια αυτά χορηγήθηκαν για περίοδο δέκα ετών, με επιτόκιο 7,5 % ετησίως, και ήσαν εξοφλητέα, επί ετησίας βάσεως, μόνο στην περίπτωση που η NMH θα είχε σημειώσει κέρδη κατά το προηγούμενο έτος.

21 Τα τρία πρώτα από τα προαναφερθέντα δάνεια συνοδεύθηκαν από άλλα δάνεια, που χορηγήθηκαν από εταίρους της NMH και της RNM υπό τους ίδιους όρους:

— το πρώτο συνοδεύθηκε από ένα δάνειο ύψους 176 000 DM, που χορηγήθηκε από την LSW, και από άλλο ένα δάνειο, ύψους 54 000 DM, που χορηγήθηκε από τον επιχειρηματία Kühnlein·

— το δεύτερο είχε ως συνέπεια τη χορήγηση ενός δανείου ύψους 1,5 εκατομμυρίου DM από την LSW και ενός δανείου ύψους 270 000 DM από τον Kühnlein·

— επ' ευκαιρία της χορηγήσεως του τρίτου δανείου, η Annahütte, η οποία κατά την εποχή εκείνη δεν ήταν ακόμη επισήμως εταίρος της εταιρίας, πλην όμως είχε ήδη υπογράψει, τον Μάρτιο του 1993, τη σύμβαση εξαγοράς των μεριδίων ύψους 11 % που κατείχε η Klöckner Stahl (πλέον: Stahlwerke Bremen), χορήγησε δάνειο 1,1 εκατομμυρίου DM.

Από τον Φεβρουάριο του 1994, οι λοιποί εταίροι της NMH έπαυσαν κάθε χρηματοδότηση προς την επιχείρηση με τη μορφή δανείων.

22 Τα υπόλοιπα επτά δάνεια που είχε χορηγήσει το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας δεν συνοδεύθηκαν από τη χορήγηση συμπληρωματικών δανείων από τους λοιπούς εταίρους.

23 Με έγγραφα της 13ης Ιανουαρίου και της 15ης Μαρτίου 1995, η Γερμανική Κυβέρνηση πληροφόρησε την Επιτροπή ότι, κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ Ιουλίου 1994 και Μαρτίου 1995, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας είχε χορηγήσει στην εταιρία NMH τα ακόλουθα δάνεια:

Ημερομηνία συνάψεως της συμβάσεως	Ποσό (σε DM)
Ιούλιος 1994	4 700 000
Σεπτέμβριος 1994	10 000 000
Οκτώβριος 1994	4 312 500
Μάρτιος 1995	5 100 000
Σύνολο	24 112 500

24 Τα δάνεια αυτά χορηγήθηκαν για περίοδο δέκα ετών, με επιτόκιο 7,5 % ετησίως, και ήσαν εξοφλητέα, επί ετησίας βάσεως, μόνο στην περίπτωση που η NMH θα είχε σημειώσει κέρδη κατά το προηγούμενο έτος.

25 Οι εταίροι της NMH Mannesmann Röhrenwerke (11 %), LSW (33 %) και Annahütte (11 %) δεν μετέσχαν πλέον στη χρηματοδότηση της επιχειρήσεως μετά τον Δεκέμβριο του 1993.

26 Το συνολικό ποσό των χορηγηθέντων δανείων ανέρχεται, επομένως, σε 74 007 500 DM.

Διοικητική διαδικασία

1. *Διαδικασία σχετικά με τα χρηματοδοτικά μέτρα που προβλέφθηκαν στο πλαίσιο της ιδιωτικοποιήσεως της NMH (υπόθεση Τ-129/95)*

27 Κατόπιν της κοινοποιήσεως της 16ης Μαΐου 1994 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 18), η Γερμανική Κυβέρνηση απάντησε, στις 15 Ιουλίου 1994, σε ερωτήσεις που της είχε υποβάλει η Επιτροπή στις 8 Ιουνίου 1994. Στις 14 Σεπτεμβρίου 1994 διαβίβασε συμπληρωματικές πληροφορίες.

28 Μετά την ολοκλήρωση μιας προκαταρκτικής εξετάσεως, η Επιτροπή αποφάσισε, στις 14 Σεπτεμβρίου 1994, να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 4, του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία. Η ανακοίνωση περί κινήσεως της διαδικασίας δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της 31ης Δεκεμβρίου 1994 (C 377, σ. 4).

29 Με έγγραφο της 24ης Οκτωβρίου 1994, η Επιτροπή γνωστοποίησε στη Γερμανική Κυβέρνηση την απόφασή της περί κινήσεως διαδικασίας, και της ζήτησε να διαβιβάσει τις παρατηρήσεις της και ορισμένες πληροφορίες.

30 Η Γερμανική Κυβέρνηση υπέβαλε τις παρατηρήσεις της στις 9 Δεκεμβρίου 1994 και στις 9 Φεβρουαρίου 1995.

31 Στις 14 Φεβρουαρίου 1995, πραγματοποιήθηκε συνάντηση μεταξύ των εκπροσώπων της Γερμανικής Κυβερνήσεως, του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας και της Επιτροπής.

32 Στις 24 Φεβρουαρίου 1995, η Γερμανική Κυβέρνηση παρέσχε διευκρινίσεις σχετικά με ορισμένα ζητήματα που είχαν θιγεί κατά τη συνάντηση αυτή.

33 Με την απόφασή της 95/422/ΕΚΑΧ, της 4ης Απριλίου 1995, σχετικά με την προβλεπόμενη χορήγηση ενίσχυσης από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στις χαλυβουργικές επιχειρήσεις που καλύπτονται από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH (Sulzbach-Rosenberg) και Lech-Stahlwerke GmbH, Meitingen-Herbertshofen (ΕΕ L 253, σ. 22, στο εξής: απόφαση 95/422), η Επιτροπή κατέληξε ότι τα σχέδια χρηματοδοτικών ενισχύσεων προς την NMH, ύψους 125,7 εκατομμυρίων και 56 εκατομμυρίων DM, αντιστοίχως, και το σχέδιο χρηματοδοτικής ενισχύσεως προς την LSW, ύψους 20 εκατομμυρίων DM, συνιστούσαν κρατικές ενισχύσεις απαγορευόμενες από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ.

2. Διαδικασία σχετικά με τα δάνεια που χορηγήθηκαν κατά το διάστημα μεταξύ Μαρτίου 1993 και Αυγούστου 1994 (υπόθεση Τ-2/96)

34 Στις 30 Νοεμβρίου 1994, η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 4, του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία σε σχέση με τα δάνεια συνολικού ύψους 49,895 εκατομμυρίων DM, που είχε χορηγήσει στην NMH το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας κατά το διάστημα μεταξύ Μαρτίου 1993 και Αυγούστου 1994 (ΕΕ 1995, C 173, σ. 3).

35 Με έγγραφο της 12ης Δεκεμβρίου 1994, η Επιτροπή ενημέρωσε συναφώς τη Γερμανική Κυβέρνηση, της ζήτησε ορισμένες πληροφορίες και την κάλεσε να υποβάλει τις παρατηρήσεις της.

36 Απαντώντας στο έγγραφο αυτό, η Γερμανική Κυβέρνηση παρέσχε, στις 13 Ιανουαρίου 1995, διευκρινίσεις σχετικά με τα χορηγηθέντα από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας δάνεια και παρέπεμψε στις πληροφορίες και τις παρατηρήσεις που είχε διαβιβάσει στις 15 Ιουλίου, στις 14 Σεπτεμβρίου και στις 9 Δεκεμβρίου 1994 (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 27 έως 30), στο πλαίσιο της διαδικασίας σχετικά με τα χρηματοδοτικά μέτρα που είχαν προβλεφθεί υπέρ της NMH και της LSW με την προοπτική υλοποιήσεως του σχεδίου ιδιωτικοποιήσεως, υπογραμμίζοντας ότι τα δάνεια δεν μπορούσαν να εξεταστούν παρά μόνο σε συνάρτηση με το σχέδιο ιδιωτικοποιήσεως.

37 Με έγγραφο της 18ης Σεπτεμβρίου 1995, η Γερμανική Κυβέρνηση υπέβαλε παρατηρήσεις σχετικά με σχόλια τρίτων, τα οποία της είχε διαβιβάσει η Επιτροπή στις 22 Αυγούστου 1995.

38 Με την απόφασή της 96/178/ΕΚΑΧ, της 18ης Οκτωβρίου 1995, σχετικά με κρατική ενίσχυση που χορήγησε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στη χαλυβουργική επιχείρηση EKAX Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH, Sulzbach-Rosenberg (ΕΕ 1996, L 53, σ. 41, στο εξής: απόφαση 96/178), η Επιτροπή χαρακτήρισε ως απαγορευόμενες κρατικές ενισχύσεις, υπό την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ, τα δάνεια που είχε χορηγήσει το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στην NMH κατά το διάστημα μεταξύ Μαρτίου 1993 και Αυγούστου 1994 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 19).

3. Διαδικασία σχετικά με τα δάνεια που χορηγήθηκαν κατά το διάστημα μεταξύ Ιουλίου 1994 και Μαρτίου 1995 (υπόθεση T-97/96)

39 Στις 19 Ιουλίου 1995, η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 4, του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία σε σχέση με τα δάνεια που είχε χορηγήσει στην NMH το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας κατά το διάστημα μεταξύ Ιουλίου 1994 και Μαρτίου 1995.

40 Με έγγραφο της 25ης Σεπτεμβρίου 1995, η Επιτροπή ενημέρωσε συναφώς τη Γερμανική Κυβέρνηση και της ζήτησε να της υποβάλει τις παρατηρήσεις της.

41 Απαντώντας στο έγγραφο αυτό, η Γερμανική Κυβέρνηση διευκρίνισε, στις 20 Οκτωβρίου 1995, τους λόγους για τους οποίους το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας είχε χορηγήσει τα δάνεια αυτά και παρέπεμψε κατά τα λοιπά στο από 13 Ιανουαρίου 1995 έγγραφό της (βλ. ανωτέρω, σκέψη 36), καθώς και σ' ένα έγγραφο της 15ης Μαΐου 1995.

42 Με έγγραφο της 18ης Ιανουαρίου 1996, η Επιτροπή διαβίβασε τις παρατηρήσεις μιας εθνικής ενώσεως παραγωγών χάλυβα στη Γερμανική Κυβέρνηση, η οποία, με έγγραφο της 13ης Φεβρουαρίου 1996, διατύπωσε την άποψή της συναφώς.

43 Με την απόφασή της 96/484/ΕΚΑΧ, της 13ης Μαρτίου 1996, σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στη χαλυβουργική επιχείρηση EKAX Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH, Sulzbach-Rosenberg (ΕΕ L 198, σ. 40, στο εξής: απόφαση 96/484), η Επιτροπή χαρακτήρισε ως απαγορευόμενες κρατικές ενισχύσεις, υπό την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ, τα δάνεια που είχε χορηγήσει στην NMH το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας κατά το διάστημα μεταξύ Ιουλίου 1994 και Μαρτίου 1995 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 23).

Διαδικασία

Υπόθεση Τ-129/95

44 Κατά της αποφάσεως 95/422, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας άσκησε, στις 22 Μαΐου 1995, ενώπιον του Δικαστηρίου προσφυγή ακυρώσεως, η οποία πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό C-158/95.

45 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 8 Ιουνίου 1995, η NMH και η LSW άσκησαν κατά της ίδιας αυτής αποφάσεως 95/422 την υπό κρίση προσφυγή ακυρώσεως, η οποία πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό Τ-129/95.

46 Με διάταξη της 24ης Οκτωβρίου 1995, το Δικαστήριο ανέστειλε τη διαδικασία στην υπόθεση C-158/95 μέχρι την έκδοση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου στην υπόθεση Τ-129/95.

47 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 29 Νοεμβρίου 1995, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζήτησε να παρέμβει στην υπόθεση Τ-129/95 υπέρ των προσφευγουσών. Η αίτησή της έγινε δεκτή με διάταξη του προέδρου του πρώτου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου της 15ης Ιανουαρίου 1996.

Υπόθεση Τ-2/96

48 Κατά της αποφάσεως 96/178, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας άσκησε, στις 21 Δεκεμβρίου 1995, ενώπιον του Δικαστηρίου προσφυγή ακυρώσεως, η οποία πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό C-399/95.

49 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 3 Ιανουαρίου 1996, η NMH άσκησε κατά της ίδιας αυτής αποφάσεως 96/178 προσφυγή ακυρώσεως, η οποία πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό Τ-2/96.

50 Στις 12 Φεβρουαρίου 1996, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζήτησε την αναστολή της εκτελέσεως της αποφάσεως 96/178. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 3ης Μαΐου 1996, C-399/95 R, Γερμανία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-2441).

51 Στις 3 Ιουνίου 1996, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζήτησε να παρέμβει υπέρ της προσφεύγουσας και, στις 6 Ιουνίου 1996, το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας ζήτησε να παρέμβει υπέρ της καθής. Οι αιτήσεις τους έγιναν δεκτές με διατάξεις του προέδρου του πέμπτου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου της 16ης Ιουλίου 1996.

52 Με διάταξη της 25ης Ιουνίου 1996, το Δικαστήριο ανέστειλε τη διαδικασία στην υπόθεση C-399/95 μέχρι την έκδοση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου στην υπόθεση Τ-2/96.

Υπόθεση Τ-97/96

53 Κατά της αποφάσεως 96/484, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας άσκησε, στις 10 Ιουνίου 1996, ενώπιον του Δικαστηρίου προσφυγή ακυρώσεως, η οποία πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό C-195/96.

54 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 18 Ιουνίου 1996, η NMH άσκησε κατά της ίδιας αυτής αποφάσεως 96/484 προσφυγή ακυρώσεως, η οποία πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό Τ-97/96.

55 Με έγγραφο της 18ης Ιουλίου 1996, η NMH ζήτησε τη συνεκδίκαση των υποθέσεων Τ-129/95, Τ-2/96 και Τ-97/96. Με τις παρατηρήσεις τους της 20ής Αυγούστου και της 2ας Σεπτεμβρίου 1996, η καθής και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ως παρεμβαίνουσα στις υποθέσεις Τ-129/95 και Τ-2/96, δεν αντέταξαν αντιρρήσεις στην αίτηση αυτή.

56 Στις 11 Οκτωβρίου 1996, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζήτησε να παρέμβει στην υπόθεση Τ-97/96 υπέρ της προσφεύγουσας και, στις 2 Δεκεμβρίου 1996, το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας ζήτησε να παρέμβει στην ίδια υπόθεση υπέρ της καθής. Οι αιτήσεις τους έγιναν δεκτές με διατάξεις του προέδρου του πέμπτου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1997.

57 Με διάταξη της 3ης Δεκεμβρίου 1996, το Δικαστήριο ανέστειλε τη διαδικασία στην υπόθεση C-195/96 μέχρι την έκδοση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου στην υπόθεση Τ-97/96.

Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις Τ-129/95, Τ-2/96 και Τ-97/96

58 Με διάταξη του προέδρου του πέμπτου πενταμελούς τμήματος της 30ής Ιουνίου 1998, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των εισαχθεισών ενώπιον του Πρωτοδικείου υποθέσεων Τ-129/95, Τ-2/96 και Τ-97/96, προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

59 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (πέμπτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε, αφενός, να λάβει μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας καλώντας ορισμένους από τους διαδίκους να απαντήσουν γραπτώς σε ερωτήσεις και να προσκομίσουν ορισμένα έγγραφα και, αφετέρου, να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία.

60 Οι κύριοι διάδικοι καθώς και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ως παρεμβαίνουσα, αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 16ης Ιουλίου 1998.

61 Ακολούθως, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατέθεσε ένα έγγραφο, την προσκόμιση του οποίου είχε ζητήσει το Πρωτοδικείο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Η προφορική διαδικασία περατώθηκε στις 23 Ιουλίου 1998.

Αιτήματα των διαδίκων

62 Στην υπόθεση Τ-129/95, οι προσφεύγουσες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την απόφαση 95/422, καθόσον τις αφορά·

— να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

63 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ως παρεμβαίνουσα, ζητεί από το Πρωτοδικείο να ακυρώσει την απόφαση 95/422.

64 Η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

65 Στην υπόθεση Τ-2/96, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την απόφαση 96/178, καθόσον την αφορά·

— να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

66 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ως παρεμβαίνουσα, ζητεί από το Πρωτοδικείο να ακυρώσει την απόφαση 96/178.

67 Η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

68 Το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας, ως παρεμβαίνον, ζητεί από το Πρωτοδικείο να δεχθεί τα αιτήματα της καθής.

69 Στην υπόθεση Τ-97/96, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την απόφαση 96/484, καθόσον την αφορά·

— να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

70 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ως παρεμβαίνουσα, ζητεί από το Πρωτοδικείο να ακυρώσει την απόφαση 96/484.

71 Η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

72 Το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας, ως παρεμβαίνον, ζητεί από το Πρωτοδικείο να δεχθεί τα αιτήματα της καθής.

Επί της ουσίας

73 Προς στήριξη της προσφυγής τους, οι προσφεύγουσες προβάλλουν τέσσερις λόγους ακυρώσεως. Οι δύο από αυτούς αντλούνται από παράβαση ουσιαστικών κανόνων. Ο πρώτος αντλείται από παράβαση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ, καθόσον η Επιτροπή κακώς χαρακτήρισε ως κρατικές ενισχύσεις, αφενός, τις χρηματοδοτικές συνδρομές που είχε προβλέψει το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας υπέρ της NMH και της LSW και, αφετέρου, τα δάνεια που είχε χορηγήσει το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στην NMH. Ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως αντλείται από παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας. Οι δύο τελευταίοι λόγοι ακυρώσεως αντλούνται από παραβάσεις ουσιωδών τύπων και, συγκεκριμένα, από παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως και από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, αντιστοίχως.

Α — Ως προς τον πρώτο λόγο ακυρώσεως, που αντλείται από παράβαση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ

Επιχειρήματα των προσφευγουσών

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

74 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή εφάρμοσε εσφαλμένα το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ και προέβη σε κατάχρηση της εξουσίας της εκτιμήσεως, καθόσον θεώρησε ότι τα χρηματοδοτικά μέτρα που αναφέρονται ανωτέρω, στις σκέψεις 14 έως 26, συνιστούσαν κρατικές ενισχύσεις.

α) Κριτήριο του ιδιώτη επιχειρηματία

75 Κατά τις προσφεύγουσες, η καθής εφάρμοσε εσφαλμένα το κριτήριο της συμπεριφοράς ενός συνετού ιδιώτη επιχειρηματία, ενεργούντος υπό τις κανονικές συνθήκες οικονομίας της αγοράς. Κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη ενισχύσεως μπορεί να γίνει δεκτή μόνον αν, υπό παρόμοιες περιστάσεις, κανένας ιδιώτης επιχειρηματίας μεγέθους συγκρίσιμου προς το μέγεθος των οργανισμών που διαχειρίζονται τον δημόσιο τομέα δεν θα μπορούσε να οδηγηθεί στο να προβεί σε τόσο σημαντικές εισφορές κεφαλαίων (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1991, C-305/89, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-1603, στο εξής: απόφαση Alfa Romeo, σκέψη 19, και της 14ης Σεπτεμβρίου 1994, C-278/92, C-279/92 και C-280/92, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-4103, στο εξής: απόφαση Hytasa, σκέψη 21).

76 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας εκφράζει την ίδια ακριβώς άποψη και προσθέτει ότι η νομολογία του Δικαστηρίου στηρίζεται στο κριτήριο του συνετού επενδυτή που βρίσκεται σε παρόμοια κατάσταση και του οποίου το μέγεθος μπορεί να συγκριθεί με εκείνο των οργανισμών που διαχειρίζονται τον δημόσιο τομέα και όχι, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, στο — αμιγώς θεωρητικό — κριτήριο του ιδανικού επενδυτή, που ενεργεί σύμφωνα με τους κανόνες της οικονομίας της αγοράς (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1986, 40/85, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 2321, σκέψη 13· της 21ης Μαρτίου 1991, C-303/88, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-1433, σκέψη 20, στο εξής: απόφαση Eni-Lanerossi· προαναφερθείσα στη σκέψη 75 απόφαση Alfa Romeo, σκέψη 19, και προαναφερθείσα στην σκέψη 75 απόφαση Hytasa, σκέψη 21).

β) Επιχειρήματα αντλούμενα από το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή

— Ιδιώτης επενδυτής συγκρίσιμου μεγέθους

77 Ενόψει των διαφοροποιημένων συμμετοχών του και της οικονομικής του ισχύος, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας δεν μπορεί να συγκριθεί παρά μόνο με εταιρία holding ή με όμιλο επιχειρήσεων. Οι λοιποί ιδιώτες εταίροι της NMH, ιδίως οι όμιλοι Kühnlein και Aicher, δεν έχουν μέγεθος συγκρίσιμο με εκείνο του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας.

— Παρόμοια κατάσταση

78 Γενικότερα, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι εταιρίες που κατέχουν, μαζί με το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας, μερίδια στο κεφάλαιο της NMH δεν είναι συγκρίσιμη. Συγκεκριμένα, ήσαν ανταγωνίστριες της NMH και, επομένως, δεν είχαν συμφέρον να εξακολουθήσει να αναπτύσσει δραστηριότητα στην αγορά τους. Επιπλέον, οι τέσσερις από τις εταιρίες αυτές είχαν την πρόθεση να μεταβιβάσουν τα μερίδιά τους ενόψει της κρίσεως που διερχόταν η αγορά του χάλυβα. Η πέμπτη εξ αυτών ήθελε αποκλειστικά και μόνο να ασκεί επιρροή στην κατασκευή σωλήνων από την RNM. Επιπλέον, η συμμετοχή των εν λόγω εταίρων στο πρώτο δάνειο, ύψους 10 εκατομμυρίων DM, αποδεικνύει ότι οι εταίροι μετέσχαν στο δάνειο χωρίς να μπορούν να προσδοκούν ότι θα εξοφλούνταν.

79 Στις υποθέσεις T-2/96 και T-97/96, η προσφεύγουσα NMH υποστηρίζει ότι το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας ήταν ουσιαστικά ο πλειοψηφών εταίρος της NMH. Οι επιχειρήσεις του ομίλου Aicher, ήτοι η Annahütte και η LSW, είχαν στην κατοχή τους, ως καταπιστευτικοί διαχειριστές, για λογαριασμό του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας, τα μερίδια που είχαν μεταβιβάσει η Klöckner, η Thyssen και η Krupp.

— Δικαιολόγηση από οικονομικής απόψεως και προοπτική αποδοτικότητας

80 Οι προσφεύγουσες απορρίπτουν την άποψη της καθής ότι ένα κράτος πρέπει να συγκρίνεται μ' έναν συνετό επιχειρηματία, ο οποίος σκοπεί, τουλάχιστον μακροπρόθεσμα, στην πραγματοποίηση κέρδους. Ούτε από τη νομολογία την

οποία επικαλέστηκε η καθής (προαναφερθείσα στη σκέψη 76 απόφαση Eni-Lanerossi) ούτε από το αγγλικό ή το γαλλικό κείμενο του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία προκύπτει ότι οι επενδυτές επιδιώκουν οπωσδήποτε την πραγματοποίηση κερδών.

81 Αντιθέτως, όπως παραδέχθηκε η καθής, κατά πάγια νομολογία, οι αποφάσεις ενός ιδιώτη επενδυτή μπορούν να επηρεαστούν από πολλούς παράγοντες, όπως είναι μια αλλαγή οικονομικού προσανατολισμού ή η μέριμνα για τη διατήρηση της καλής του φήμης. Δεδομένου ότι το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας μπορεί να εξομοιωθεί με εταιρία holding, αρκεί η πραγματοποίηση κέρδους — έστω και σε άυλα στοιχεία — στο πλαίσιο του ομίλου επιχειρήσεων. Εν προκειμένω, μια ιδιωτική εταιρία holding θα είχε αναμφισβήτητα καταβάλει προσπάθειες για να διατηρήσει την καλή της φήμη και, για να επιτύχει τον σκοπό αυτό, θα είχε χορηγήσει τα επίμαχα δάνεια.

82 Η καθής εστίασε την αξιολόγηση της συμπεριφοράς ενός συνήθους ιδιώτη επενδυτή υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς αποκλειστικά και μόνο στο κριτήριο της επιδιώξεως κέρδους. Δεν διερωτήθηκε πώς θα είχε ενεργήσει ένας ιδιώτης επιχειρηματίας, αλλά πώς θα είχε ενεργήσει ένας επιχειρηματίας ανταποκρινόμενος σ' ένα ιδανικό παράδειγμα, ο οποίος διαπνέεται αποκλειστικά από την αναζήτηση του κέρδους, εντός του υποθετικού πλαισίου που εξέλαβε ως βάση του συλλογισμού της. Το κριτήριο αυτό είναι στενότερο από εκείνο που συνάγεται από την κοινοτική νομολογία και ενέχει, επιπλέον, πλάνη περί την εκτίμηση, δεδομένου ότι ο ιδανικός αυτός επιχειρηματίας δεν υπάρχει. Η καθής δεν λαμβάνει υπόψη επενδύσεις όπως είναι η σύσταση ιδρυμάτων (π.χ. Bosch) ή οργανισμών στον τομέα της οικολογίας (π.χ. Ökobank). Οι επενδύσεις αυτές εξηγούνται ιδίως από το γεγονός ότι ο θεμελιώδης νόμος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας καθιερώνει τον κοινωνικό χαρακτήρα του δικαιώματος ιδιοκτησίας. Το κριτήριο της υπάρξεως προοπτικής για μακροπρόθεσμη πραγματοποίηση κέρδους δεν έχει αποφασιστική σημασία προκειμένου να κριθεί αν μια εισφορά κεφαλαίου συνιστά ενίσχυση. Η Επιτροπή οφείλει να περιορίζει τον έλεγχό της στην εξέταση του ζητήματος αν ένας ιδιώτης επενδυτής θα είχε ποτέ συμπεριφερθεί όπως το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας.

83 Τέλος, ένας συνετός επενδυτής δεν θα είχε προκαλέσει την κήρυξη της οικείας επιχειρήσεως σε πτώχευση, δεδομένου ότι η λύση αυτή δεν ήταν η λιγότερο δαπανηρή. Σε περίπτωση πτωχεύσεως της NMH, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας θα είχε χάσει το μερίδιό του στο κεφάλαιο (40,5 εκατομμύρια DM)

και κάθε ελπίδα εξοφλήσεως των δανείων που της είχε χορηγήσει (78,5 εκατομμύρια DM). Επιπλέον, θα όφειλε να φέρει τα βάρη του παρελθόντος (56 εκατομμύρια DM).

84 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προσθέτει ότι ένας ιδιώτης επιχειρηματίας θα είχε μεταβιβάσει τα μερίδιά του στο κεφάλαιο της NMH, όπως έπραξε και το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας, αφού η λύση αυτή ήταν η πλέον συμφέρουσα. Πράγματι, σε περίπτωση πτωχεύσεως της NMH, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας δεν θα είχε χάσει μόνον τα μερίδιά του στο κεφάλαιο της εταιρίας, αλλά, επίσης, κάθε ελπίδα να επιτύχει την εξόφληση των δανείων που είχε χορηγήσει στην NMH. Επιπλέον, το εν λόγω ομόσπονδο κράτος θα όφειλε να φέρει τις δαπάνες που απορρέουν από την υποχρέωσή του να εξαλείψει τα βάρη του παρελθόντος, υποχρέωση που υπέχει λόγω της ιδιότητάς του ως εταίρου και την οποία είχε αναλάβει με τη συμφωνία-πλαίσιο της 4ης Νοεμβρίου 1987. Η λύση που προκρίθηκε του επέτρεψε να αποφύγει τις επιβαρύνσεις αυτές και να αναπροσανατολίσει τις οικονομικές δραστηριότητες του ομοσπόνδου κράτους, καθώς και να διατηρήσει την καλή του φήμη ως επιχειρηματία.

2. Εισφορά κεφαλαίου από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στην NMH και την LSW

85 Κατά τις προσφεύγουσες, ένας ιδιώτης επιχειρηματίας θα μπορούσε, υπό περιστάσεις παρόμοιες με αυτές της υπό κρίση υποθέσεως, να είχε ενισχύσει οικονομικά την NMH, όπως έπραξε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας. Πράγματι, το εν λόγω ομόσπονδο κράτος άντλησε όφελος από τούτο, στο μέτρο που η διάσωση της επιχειρήσεως του προσπόρισε έσοδα, ιδίως με τη μορφή φόρων.

86 Το παράδειγμα της εταιρίας Heilit & Woerner Bau AG αποδεικνύει ότι, υπό περιστάσεις παρόμοιες με αυτές της υπό κρίση υποθέσεως, οι ιδιώτες επιχειρηματίες προβαίνουν σε επενδύσεις. Στην περίπτωση της εταιρίας αυτής, ο Schörghuber εξάλειψε κατ' αρχάς τα χρέη της επιχειρήσεως προτού τη μεταβιβάσει στον αγοραστή αντί καταβολής ορισμένου ποσού. Όπως και ο επιχειρηματίας Schörghuber, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας όφειλε να επιμεληθεί την καλή του φήμη, προκειμένου να μη θέσει σε κίνδυνο το rating AAA της Bayerische Landesbank, της οποίας είναι ο κύριος μέτοχος. Στα υπομνήματα που υπέβαλε στις υποθέσεις T-2/96 και T-97/96, η προσφεύγουσα προβάλλει επίσης το παράδειγμα της πωλήσεως της εταιρίας Dornier Luftfahrt GmbH από τη Daimler Benz Aerospace AG στην εταιρία Fairchild Aircraft Holding. Η Daimler Benz, πλειοψηφών εταίρος της Dornier Luftfahrt GmbH, κάλυψε την απώλεια

της θυγατρικής της, κατέβαλε 300 εκατομμύρια DM και χορήγησε άτοκο δάνειο ύψους 75 εκατομμυρίων DM. Η προσφεύγουσα επικαλείται επίσης διάφορα άλλα παραδείγματα εταιριών, τόσο γερμανικών (Metallgesellschaft, DITEC, Graetz Holztechhnik, Maschinenfabrik Weiherhammer) (βλ. κατωτέρω τα συναφή επιχειρήματα των προσφευγουσών, στο πλαίσιο της δεύτερης αιτιάσεως του πρώτου σκέλους του τρίτου λόγου ακυρώσεως), όσο και αλλοδαπών (Trygg-Hansa, Hanson, Eemland και Head Tyrolia), που αποδεικνύουν ότι η καταβολή αρνητικού τιμήματος αγοράς, δηλαδή τιμήματος το οποίο κατέβαλε ο πωλητής προκειμένου να απαλλαγεί από τα μερίδιά του, αντιστοιχεί στη συνήθη συμπεριφορά ενός επιχειρηματία.

3. Συνδρομή 56 εκατομμυρίων DM, καταβληθείσα από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στην NMH για επενδύσεις (υπόθεση Τ-129/95)

87 Οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην καθής ότι προέβη σε κατάχρηση της εξουσίας της εκτιμήσεως, καθόσον χαρακτήρισε ως κρατική ενίσχυση τη σχεδιαζόμενη καταβολή 56 εκατομμυρίων DM με σκοπό την εξάλειψη των βαρών του παρελθόντος (Altlasten), ενώ, με την από 1 Αυγούστου 1988 απόφασή της, είχε δεχθεί ότι το σχέδιο συμμετοχής του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας στις αναλαβούσες εταιρίες NMH και LSW δεν περιείχε στοιχεία κρατικής ενισχύσεως. Η συμμετοχή αυτή πρέπει να αξιολογηθεί υπό το πρίσμα του συνόλου των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των εταίρων κατά την εποχή εκείνη, όπως περιέχονται στη συμφωνία-πλαίσιο σχετικά με το σχέδιο αναλήψεως της 4ης Νοεμβρίου 1987, το οποίο γνώριζε η Επιτροπή. Επιτρέποντας την υλοποίηση του εν λόγω σχεδίου συμμετοχής, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης την προβλεπόμενη στην εν λόγω συμφωνία-πλαίσιο δέσμευση του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας να φέρει τα πρόσθετα έξοδα. Ενόψει του πλαισίου στο οποίο εντάσσονται οι εν λόγω πράξεις, θα ήταν εντελώς αυθαίρετο να αξιολογηθούν μεμονωμένα.

88 Επομένως, η Επιτροπή περιέγραψε εσφαλμένα τη συμπεριφορά συγκρίσιμων ιδιωτικών επιχειρήσεων και αξιολόγησε τη συμπεριφορά του κράτους υπό το φως εσφαλμένων κριτηρίων.

4. Δάνεια χορηγηθέντα στην NMH από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας (υποθέσεις Τ-2/96 και Τ-97/96)

89 Με τις αποφάσεις 96/178 και 96/484, η καθής διέπραξε σφάλμα, καθόσον χαρακτήρισε τα χορηγηθέντα από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας δάνεια ως εισφορά ιδίων κεφαλαίων που δεν θα μπορούσαν να αναζητηθούν σε περίπτωση κηρύξεως της NMH σε πτώχευση.

90 Το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας προέβη στην εν λόγω επένδυση προσδοκώντας μακροπρόθεσμη αποδοτικότητα. Τα δάνεια συνδέονται αδιαχώριστα με το σχέδιο ιδιωτικοποιήσεως και αναδιαρθρώσεως.

91 Το Δικαστήριο δέχεται τη χορήγηση δανείων σε μια εταιρία, μέλος ομίλου, κατά τη διάρκεια μιας μεταβατικής περιόδου, με σκοπό την αναδιάρθρωσή της ή ως βοήθεια για την υπερνίκηση παροδικών δυσχερειών (βλ., υπό την ίδια έννοια, την προαναφερθείσα στη σκέψη 76 απόφαση Eni-Lanerossi, σκέψη 21). Εξάλλου, η δυνατότητα αυτή αναγνωρίζεται επίσης από τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις με σκοπό τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ 1994, C 368, σ. 12).

92 Επιπλέον, η προσφεύγουσα αμφισβητεί τον ισχυρισμό της καθής ότι τέτοια δάνεια μπορούν να χορηγούνται από τους εταίρους μόνον κατ' αναλογία προς τα μερίδια που κατέχουν. Το άρθρο 26, παράγραφος 2, του GmbH-Gesetz (γερμανικού νόμου περί εταιριών περιορισμένης ευθύνης), στο οποίο παραπέμπει η καθής στο μέρος IV των αποφάσεων 96/178 και 96/484, έχει εφαρμογή μόνο στις συμπληρωματικές πληρωμές, οι οποίες οφείλονται υποχρεωτικά σε ορισμένες περιπτώσεις που προβλέπονται στην ιδρυτική πράξη της εταιρίας (Nachschuss). Όμως, εν προκειμένω, η διάταξη αυτή δεν έχει εφαρμογή, δεδομένου ότι τα επίδικα δάνεια χορηγήθηκαν εκουσίως. Εξάλλου, το ποσό των δανείων αυτών είναι κατά πολύ μικρότερο από εκείνο που θα μπορούσε να είχε χορηγήσει η προσφεύγουσα, λαμβανομένου υπόψη του μεριδίου κεφαλαίου της.

93 Η καθής παρέβλεψε επίσης το γεγονός ότι, σύμφωνα με τη μείζονα πρόταση του συλλογισμού της (ότι, δηλαδή, τα επίδικα δάνεια συνιστούν εισφορά κεφαλαίου), το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας βρίσκεται σε δυσμενέστερη νομική θέση απ' ό,τι σε περίπτωση χορηγήσεως δανείου, αφού η επιστροφή του κεφαλαίου θα ήταν δυνατή μόνο διά της μειώσεώς του.

94 Τέλος, η προσφεύγουσα αμφισβητεί τον ισχυρισμό της καθής ότι το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας ουδόλως μπορούσε να αναμένει την εξόφληση των χορηγηθέντων δανείων, αφού, το 1995, η NMH είχε πραγματοποιήσει κέρδη ύψους 5 εκατομμυρίων DM και είχε σημειώσει θετικό cash flow.

Επιχειρήματα της καθής και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας

95 Η καθής ζητεί να απορριφθεί ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως, υποστηρίζοντας, κατ' ουσίαν, ότι οι επίδικες χρηματοδοτικές συνδρομές δεν αντιστοιχούν σε συνήθη επενδυτική πρακτική στο πλαίσιο μιας οικονομίας της αγοράς και ότι, κατά συνέπεια, πρέπει να θεωρηθούν ως κρατικές ενισχύσεις υπό την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

96 Το Ηνωμένο Βασίλειο συμφωνεί με την άποψη αυτή και υπογραμμίζει ότι οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι η καθής υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη περί την εκτίμηση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

α) Ως προς το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ

97 Η NMH και η LSW είναι εταιρίες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 80 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, αφού κατασκευάζουν προϊόντα που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του παραρτήματος 1 της εν λόγω Συνθήκης. Επομένως, οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΚΑΧ έχουν εφαρμογή.

98 Όπως υπομνήστηκε ανωτέρω στη σκέψη 1, το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ απαγορεύει τις επιδοτήσεις ή ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη «υπό οποιαδήποτε μορφή». Δεδομένου ότι η έκφραση αυτή δεν περιέχεται στα στοιχεία α', β' και δ' του άρθρου 4, η διάταξη αυτή προσδίδει ασυνήθη γενικότητα στην απαγόρευση που θεσπίζει (απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Φεβρουαρίου 1961, 30/59, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg κατά

Ανωτάτης Αρχής ΕΚΑΧ, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 547, ειδικότερα σ. 560). Δεδομένου ότι ο πέμπτος κώδικας περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία συνιστά παρέκκλιση από το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ, πρέπει να ερμηνεύεται στενά (απόφαση του Πρωτοδικείου της 25ης Σεπτεμβρίου 1997, Τ-150/95, UK Steel Association κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1433, σκέψη 114).

99 Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, αντίθετα προς το άρθρο 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ, η εν λόγω γενική και ανεπιφύλακτη απαγόρευση δεν προϋποθέτει ότι οι ενισχύσεις είναι ικανές να νοθεύουν ή να απειλούν να νοθεύουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής.

100 Ο κοινοτικός δικαστής έχει διευκρινίσει τις έννοιες που χρησιμοποιούνται στις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις. Οι διευκρινίσεις αυτές έχουν σημασία για την εφαρμογή των αντίστοιχων διατάξεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ, στο μέτρο που δεν είναι ασυμβίβαστες προς αυτές. Επομένως, στο μέτρο αυτό, δικαιολογείται η παραπομπή στη νομολογία σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις που εμπίπτουν στη Συνθήκη ΕΚ, προς εκτίμηση της νομιμότητας αποφάσεων που αφορούν ενισχύσεις οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Τούτο συμβαίνει, ειδικότερα, στην περίπτωση της νομολογίας με την οποία διευκρινίζεται η έννοια της κρατικής ενισχύσεως.

β) Ως προς τον δικαστικό έλεγχο των εκτιμήσεων στις οποίες προβαίνει η Επιτροπή στο πλαίσιο της εφαρμογής του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία

101 Σύμφωνα με το άρθρο 33, πρώτο εδάφιο, δεύτερη φράση, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, ο έλεγχος του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του να αποφαίνεται επί προσφυγών ακυρώσεως που ασκούνται κατά αποφάσεων και συστάσεων της Επιτροπής «δεν δύναται (...) να επεκτείνεται επί της εκτιμήσεως της καταστάσεως που απορρέει από οικονομικά γεγονότα ή περιστάσεις, ενόψει της οποίας εξεδόθησαν οι εν λόγω αποφάσεις ή συστάσεις, εκτός αν προσάπτεται στην Επιτροπή ότι διέπραξε κατάχρηση εξουσίας ή ότι αγνόησε κατά έκδηλο τρόπο τις διατάξεις της παρούσας Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της».

102 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι ο όρος «έκδηλος» προϋποθέτει ότι υπήρξε σημαντική άγνοια των νομικών διατάξεων, ώστε η άγνοια αυτή να εμφανίζεται ως απορρέουσα από πρόδηλη πλάνη περί την εκτίμηση, ενόψει των διατάξεων της Συνθήκης, της καταστάσεως για την οποία ελήφθη η απόφαση (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1955, 6/54, Κάτω Χώρες κατά Ανωτάτης Αρχής ΕΚΑΧ, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 13· προαναφερθείσα στη σκέψη 50 διάταξη Γερμανία κατά Επιτροπής, σκέψη 62).

103 Αυτό είναι το πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να εξεταστούν τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι προσφεύγουσες NMH και LSW, στην υπόθεση Τ-129/95, και η προσφεύγουσα NMH, στις υποθέσεις Τ-2/96 και Τ-97/96, κατά του εκ μέρους της Επιτροπής χαρακτηρισμού των διαφόρων χρηματοδοτικών συνδρομών και των δανείων ως κρατικών ενισχύσεων.

γ) Ως προς το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή

104 Δεν αμφισβητείται ότι οι χρηματοδοτικές συνδρομές που προβλέφθηκαν στο πλαίσιο της ιδιωτικοποιήσεως της NMH καθώς και τα δάνεια που χορηγήθηκαν από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας συνιστούν μεταβίβαση δημοσίων πόρων σε χαλυβουργική επιχείρηση. Προκειμένου να κριθεί αν μια τέτοια μεταβίβαση συνιστά κρατική ενίσχυση, υπό την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ, πρέπει να κριθεί αν, υπό παρόμοιες περιστάσεις, ιδιώτης επενδυτής μεγέθους συγκρίσιμου προς το μέγεθος των οργανισμών που διαχειρίζονται τον δημόσιο τομέα θα μπορούσε να οδηγηθεί στο να προβεί σε τόσο σημαντική εισφορά κεφαλαίου (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, τις προαναφερθείσες στη σκέψη 75 αποφάσεις Alfa Romeo, σκέψη 19, και Hytasa, σκέψη 21).

105 Το κριτήριο της συμπεριφοράς ενός ιδιώτη επενδυτή είναι απόρροια της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Κατά την αρχή αυτή, τα κεφάλαια που θέτει το κράτος, άμεσα ή έμμεσα, στη διάθεση μιας επιχειρήσεως υπό συνθήκες οι οποίες ανταποκρίνονται στους κανονικούς όρους της αγοράς δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως κρατικές ενισχύσεις (προαναφερθείσα στη σκέψη 76 απόφαση Eni-Lanerossi, σκέψη 20, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1996, Τ-358/94, Air France κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-2109, σκέψη 70).

106 Το Δικάστηριο έκρινε, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ ότι η εκ μέρους της Επιτροπής εξέταση του ζητήματος αν συγκεκριμένο μέτρο μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενίσχυση, επειδή το κράτος δεν ενήργησε «όπως ένας συνήθης επιχειρηματίας», συνεπάγεται μια περίπλοκη οικονομική εκτίμηση (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-56/93, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-723, σκέψεις 10 και 11· βλ., επίσης, την αναφερθείσα στην αμέσως προηγούμενη σκέψη απόφαση Air France κατά Επιτροπής, σκέψη 71). Η εξέταση του ίδιου αυτού ζητήματος στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ απαιτεί παρόμοιες εκτιμήσεις, οι οποίες είναι επίσης περίπλοκες.

107 Αυτές είναι οι θεωρήσεις υπό το φως των οποίων πρέπει να αξιολογηθούν τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν εν προκειμένω.

108 Μολονότι δέχονται ότι το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή αποτελεί το βασικό σημείο αναφοράς, οι προσφεύγουσες επιχειρούν να αποδείξουν ότι, εν προκειμένω, η ερμηνεία του κριτηρίου αυτού από την καθής είναι υπερβολικά στενή και, κατά συνέπεια, εσφαλμένη.

109 Συναφώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, καίτοι η συμπεριφορά του ιδιώτη επενδυτή, με την οποία πρέπει να συγκριθεί η συμπεριφορά του δημοσίου επενδυτή που επιδιώκει στόχους οικονομικής πολιτικής, δεν αντιστοιχεί κατ' ανάγκη προς τη συμπεριφορά του συνήθους επενδυτή που τοποθετεί κεφάλαια χάριν αποδοτικότητας υπό κατά το μάλλον ή ήττον βραχυπρόθεσμη προοπτική, οφείλει, τουλάχιστον, να αντιστοιχεί προς τη συμπεριφορά μιας ιδιωτικής εταιρίας holding ή ενός ιδιωτικού ομίλου επιχειρήσεων που επιδιώκουν μια διαρθρωτική πολιτική, γενική ή κλαδική, με γνώμονα προοπτικές μακροπρόθεσμης αποδοτικότητας (προαναφερθείσα στη σκέψη 75 απόφαση Alfa Romeo, σκέψη 20).

110 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν, εν προκειμένω, πληρούνται τα απορρέοντα από τη νομολογία κριτήρια, που υπομνήστηκαν ανωτέρω, στις σκέψεις 104 έως 106.

2. Εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή στην εισφορά κεφαλαίου προς την NMH και την LSW

α) Ιδιώτης επενδυτής συγκρίσιμου μεγέθους που βρίσκεται σε παρόμοια κατάσταση

111 Η καθής συνέκρινε εν προκειμένω τη συμπεριφορά του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας με εκείνη των λοιπών ιδιωτών εταίρων της NMH. Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι ιδιώτες εταίροι της NMH, ιδίως η Mannesmann, η Thyssen, η Krupp και η Klöckner, είναι γερμανικές χαλυβουργικές επιχειρήσεις, που είναι επικεφαλής μεγάλων ομίλων εταιριών ή μέλη τέτοιων ομίλων. Οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι η καθής αγνόησε κατά έκδηλο τρόπο τις διατάξεις της Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της καθόσον χαρακτήρισε τη συμπεριφορά του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας με γνώμονα τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων αυτών, λαμβανομένου υπόψη του μεγέθους τους.

112 Στις υποθέσεις Τ-2/96 και Τ-97/96, η προσφεύγουσα NMH αμφισβήτησε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι οι επιχειρήσεις αυτές βρέθηκαν σε κατάσταση παρόμοια με εκείνη του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας. Συγκεκριμένα, το εν λόγω ομόσπονδο κράτος ήταν ο πλειοψηφών εταίρος, ενώ ο όμιλος Aicher κατείχε τα μερίδιά του μόνον ως κατεπιστευτικός διαχειριστής για λογαριασμό του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας.

113 Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση, χωρίς να είναι αναγκαίο να επαληθευθεί η ύπαρξη της φερομένης καταπιστευτικής σχέσεως μεταξύ του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας και του ομίλου Aicher, ότι η καθής δεν ενημερώθηκε συναφώς κατά τη διάρκεια των διαδικασιών που κατέληξαν στην έκδοση των προσβαλλομένων αποφάσεων. Πράγματι, από την απάντηση της προσφεύγουσας στη σχετική γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου προκύπτει ότι στην ανακοίνωση της Γερμανικής Κυβερνήσεως της 24ης Φεβρουαρίου 1995 δεν γίνεται λόγος για την εν λόγω καταπιστευτική σχέση. Το από 19 Σεπτεμβρίου 1995 έγγραφο της NMH, όπου γίνεται λόγος για τη σχέση αυτή, γνωστοποιήθηκε στην Επιτροπή μετά την παρέλευση της ταχθείσας προθεσμίας, όπως προκύπτει, εξάλλου, από την απόφαση 96/178. Επομένως, ορθώς η καθής δεν το έλαβε υπόψη.

114 Τέλος, ακόμη κι αν υποτεθεί ότι το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας κατείχε την πλειονότητα των μεριδίων του κεφαλαίου της NMH, η καθής δεν αγνόησε κατά έκδηλο τρόπο τις διατάξεις της Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της, καθόσον θεώρησε ότι το οικονομικό συμφέρον των λοιπών εταίρων να συμβάλουν στην ανάκαμψη της επιχειρήσεως ήταν ανάλογο προς τη συμμετοχή τους στην NMH. Ωστόσο, εν προκειμένω, μεγάλο μέρος των δανείων χορηγήθηκε αποκλειστικά από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας.

115 Επομένως, οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι η καθής αγνόησε κατά έκδηλο τρόπο τις διατάξεις της Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της, καθόσον χρησιμοποίησε ως μέτρο συγκρίσεως τους παλαιούς ιδιώτες εταίρους της NMH.

β) Προοπτική αποδοτικότητας

116 Αντίθετα προς τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών στην υπόθεση T-129/95, μια εισφορά κεφαλαίου που πραγματοποιείται από δημόσιο επενδυτή χωρίς να υπάρχει οποιαδήποτε προοπτική αποδοτικότητας συνιστά κρατική ενίσχυση (προαναφερθείσα στη σκέψη 76 απόφαση Eni-Lanerossi, σκέψη 22). Ο αναπροσανατολισμός των δραστηριοτήτων της αποδέκτριας επιχειρήσεως δεν μπορεί να δικαιολογήσει μια εισφορά κεφαλαίου παρά μόνον αν μπορεί ευλόγως να αναμένεται ότι η βοηθούμενη επιχείρηση θα γίνει εκ νέου αποδοτική.

117 Εν προκειμένω, από τον φάκελο, ιδίως δε από τις εκθέσεις «Έλεγχος των ετήσιων λογαριασμών της NMH, διενεργηθείς στις 31 Δεκεμβρίου 1994» και «Έλεγχος των ετήσιων λογαριασμών της NMH, διενεργηθείς στις 31 Δεκεμβρίου 1995», που συνέταξε η C & L Deutsche Revision στις 31 Ιουλίου 1995 και στις 20 Δεκεμβρίου 1996, αντιστοίχως, προκύπτει ότι, από την ίδρυσή της και μέχρι το 1995, η NMH συσσώρευε διαρκώς ζημίες εκμεταλλεύσεως, ιδίως λόγω των πλεονασμάτων παραγωγικής ικανότητας και του υπερβολικά υψηλού κόστους παραγωγής. Δεδομένου ότι η NMH ήταν σοβαρά υπερχρεωμένη, η καθής ορθώς θεώρησε ότι ένας ιδιώτης επενδυτής — ακόμα κι αν επρόκειτο για όμιλο δρώντα εντός ενός ευρέος οικονομικού πλαισίου — δεν θα μπορούσε, υπό τις κανονικές συνθήκες της αγοράς, να προσδοκά, έστω και σε πιο μακροπρόθεσμη βάση, μια ικανοποιητική αποδοτικότητα των επενδεδυμένων κεφαλαίων.

118 Το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι η συμπεριφορά του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας πληρούσε το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή, επειδή η μόνη εναλλακτική λύση — δηλαδή η κήρυξη της NMH σε πτώχευση — θα συνεπαγόταν πολύ υψηλότερο κόστος, δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

119 Αφενός, το Δικαστήριο έκρινε ότι πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των υποχρεώσεων που το Δημόσιο πρέπει να αναλαμβάνει ως κύριος των μετοχών μιας εταιρίας και των υποχρεώσεων που μπορεί να υπέχει ως δημόσια αρχή (προαναφερθείσα στη σκέψη 75 απόφαση Hytasa, σκέψη 22). Δεδομένου ότι οι δύο εν λόγω εταιρίες ιδρύθηκαν υπό τη μορφή «Gesellschaft mit beschränkter Haftung» (εταιρίας περιορισμένης ευθύνης), κατά τον GmbH-Gesetz, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας, ως κάτοχος μεριδίων του κεφαλαίου των εταιριών αυτών, δεν ευθυνόταν για τα χρέη τους παρά μόνο μέχρι την αξία των μεριδίων που κατείχε. Επομένως, οι επιβαρύνσεις που συνδέονται με την απόλυση των εργαζομένων, την καταβολή επιδομάτων ανεργίας και άλλων κοινωνικών παροχών δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή.

120 Επιπλέον, στην περίπτωση κατά την οποία το Δημόσιο κατέχει μεγάλο μέρος του εταιρικού κεφαλαίου της επιχειρήσεως, πρέπει να κρίνεται, ιδίως, αν, υπό παρόμοιες περιστάσεις, ιδιώτης εταίρος, στηριζόμενος στις προβλέψιμες δυνατότητες αποδοτικότητας, ανεξάρτητα από κάθε θεώρηση κοινωνικού χαρακτήρα ή περιφερειακής ή κλαδικής πολιτικής, θα είχε προβεί σε παρόμοια εισφορά κεφαλαίου (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, την προαναφερθείσα στη σκέψη 76 απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 13).

121 Αφετέρου, το επιχείρημα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ότι, σε περίπτωση πτωχεύσεως, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας θα είχε απολέσει το σύνολο των ποσών που είχε επενδύσει ως εταίρος, ήτοι τα μερίδιά του στο εταιρικό κεφάλαιο της εταιρίας και την εξόφληση των χορηγηθέντων δανείων, πρέπει να απορριφθεί. Πράγματι, κατά τη χρονική στιγμή της χορηγήσεως των δανείων, τα εν λόγω μερίδια είχαν χάσει κάθε οικονομική αξία, οι δε πιθανότητες εξοφλήσεως ήσαν περιορισμένες, ενόψει της υπερχρεώσεως της NMH και της ελλείψεως ευνοϊκών προοπτικών στην αγορά εντός της οποίας ανέπτυσσε δραστηριότητα.

γ) Ενδεχόμενη αμαύρωση της καλής φήμης του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας

122 Όσον αφορά το πολιτικό, κοινωνικό και πολιτικό κόστος που συνεπάγεται πάντοτε το κλείσιμο επιχειρήσεων τέτοιου μεγέθους σ' έναν τομέα που διέρχεται κοινωνική κρίση, οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν ότι η καλή φήμη του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας, ως άυλο περιουσιακό στοιχείο, και η φερεγγυότητα της Bayerische Landesbank θα μπορούσαν να θιγούν σοβαρά από μια τέτοια ενέργεια.

123 Η μητρική εταιρία μπορεί, επί περιορισμένο χρονικό διάστημα, να αναλαμβάνει τις ζημίες μιας από τις θυγατρικές της, προκειμένου να μπορέσει η τελευταία να παύσει τις δραστηριότητές της υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες. Τέτοιες αποφάσεις μπορούν να υπαγορεύονται όχι μόνον από την πιθανότητα αποκομίσεως εμμέσου υλικού κέρδους, αλλά και από άλλες φροντίδες, όπως είναι η μέριμνα για τη διατήρηση της καλής φήμης του ομίλου ή για αναπροσανατολισμό των δραστηριοτήτων του (προαναφερθείσα στη σκέψη 76 απόφαση Eni-Lanerossi, σκέψη 21, και προαναφερθείσα στη σκέψη 75 απόφαση Hytasa, σκέψη 25).

124 Ωστόσο, ο ιδιώτης επενδυτής που εφαρμόζει σφαιρικώς ή σε συγκεκριμένο τομέα μια διαρθρωτική πολιτική στηριζόμενη σε προοπτικές μακροπρόθεσμης αποδοτικότητας δεν μπορεί λογικά να αποφασίσει, μετά από σειρά ετών με συνεχείς ζημίες, να προβεί σε εισφορά κεφαλαίου, η οποία όχι μόνον αποδεικνύεται, από οικονομικής απόψεως, περισσότερο δαπανηρή από την εκποίηση του ενεργητικού, αλλά, επιπλέον, συνδέεται με την πώληση της επιχειρήσεως, πράγμα που της αφαιρεί οποιαδήποτε προοπτική — έστω μακροπρόθεσμης — πραγματοποιήσεως κέρδους (προαναφερθείσα στη σκέψη 75 απόφαση Hytasa, σκέψη 26).

125 Όταν, πάντως, οι εισφορές κεφαλαίου πραγματοποιούνται από τον δημόσιο επενδυτή χωρίς να υπάρχει προοπτική αποδοτικότητας, ούτε καν μακροπρόθεσμα, οι εισφορές αυτές πρέπει να θεωρούνται ως κρατικές ενισχύσεις (προαναφερθείσα στη σκέψη 76 απόφαση Eni-Lanerossi, σκέψη 22). Η πρακτική αποτελεσματικότητα των κοινοτικών κανόνων σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις θα εξασθένιζε κατά πολύ αν γινόταν δεκτό το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι κάθε συμμετοχή του Δημοσίου σε μια επιχείρηση θα καθιστούσε δυνατές, διά της επικλήσεως της καλής φήμης του εμπλεκομένου κρατικού οργάνου και των λοιπών συμμετοχών του, απεριόριστες οικονομικές εισφορές με τη χρήση δημοσίων πόρων, χωρίς οι εισφορές αυτές να θεωρούνται ενισχύσεις.

126 Επιπλέον, οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν σε τι συνίσταται η καλή φήμη του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας ως ιδιώτη επενδυτή στον τομέα της χαλυβουργίας ούτε με ποιον τρόπο θα μπορούσε η πτώχευση της NMH να αμαυρώσει την εν λόγω καλή του φήμη.

127 Εν προκειμένω, δεν φαίνεται πιθανό να αναγκάστηκε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας να καταβάλει σημαντικό χρηματικό ποσό σε μια ιδιωτική εταιρία (στον όμιλο Aicher) για να την παρακινήσει να αναλάβει την NMH, ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να βλάψει σοβαρά η πτώχευση της εταιρίας αυτής την καλή φήμη του ομοσπόνδου κράτους. Οι προσφεύγουσες δεν αμφισβήτησαν ότι η βαθμολόγηση τριπλού Α της Bayerische Landesbank εξαρτώνταν κυρίως από την εγγύηση που παρείχε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στην τράπεζα αυτή. Υπ' αυτές τις συνθήκες, είναι απίθανο να είχε ως αποτέλεσμα η πτώχευση της NMH, η οποία δεν έχει σχέση με τη Bayerische Landesbank, τη διακύβευση της βαθμολογήσεως της τελευταίας.

128 Όσον αφορά την περίπτωση «Heilit & Woerner Bau AG», στο σημείο IV των προσβαλλομένων αποφάσεων εκτίθενται διεξοδικώς οι λόγοι για τους οποίους η υπόθεση αυτή διαφέρει από την υπό κρίση υπόθεση. Η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η καθής υπέπεσε συναφώς σε πρόδηλη πλάνη περί την εκτίμηση. Ειδικότερα, δεν επισήμανε ως προς τι η κατάστασή της ομοιάζει με εκείνη του ομίλου Schörghuber, ο οποίος, μετά την πώληση της μερίδας συμμετοχής του στην εταιρία Heilit & Woerner Bau, εξακολούθησε να αναπτύσσει δραστηριότητα στον τομέα της αγοράς ακινήτων και είχε, επομένως, συμφέρον να διατηρεί αγαθές σχέσεις με τις λοιπές εταιρίες του τομέα αυτού, ώστε να επιτυγχάνει τη σύναψη συμβάσεων και να πραγματοποιεί, έτσι, κέρδη.

129 Δεδομένου ότι, όσον αφορά τα λοιπά παραδείγματα συμπεριφορών επιχειρηματιών τα οποία παραθέτουν, οι προσφεύγουσες περιορίζονται στη διατύπωση αιτιάσεων που αντλούνται από παραβάσεις ουσιωδών τύπων, τα παραδείγματα αυτά εξετάζονται κατωτέρω, στο πλαίσιο του τρίτου λόγου ακυρώσεως.

3. Συνδρομή ύψους 56 εκατομμυρίων DM, που καταβλήθηκε στην NMH για επενδυτικούς σκοπούς (υπόθεση Τ-129/95)

130 Για τον ίδιο λόγο, τα επιχειρήματα που προέβαλαν συναφώς οι διάδικοι εξετάζονται κατωτέρω, στο πλαίσιο του τρίτου λόγου ακυρώσεως (σκέψεις 191 έως 196).

4. Εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή στα δάνεια που χορήγησε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας (υποθέσεις Τ-2/96 και Τ-97/96)

α) Χαρακτηρισμός των δανείων ως κρατικών ενισχύσεων

131 Κατά πάγια νομολογία, δεν μπορεί να γίνεται διάκριση μεταξύ της ενισχύσεως που χορηγείται υπό μορφή δανείων και της ενισχύσεως που χορηγείται υπό μορφή συμμετοχής στο κεφάλαιο επιχειρήσεων (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Νοεμβρίου 1984, 323/82, Intermills κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3809, σκέψη 31, και προαναφερθείσα στη σκέψη 76 απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 12). Οι ενισχύσεις υπό τη μία ή την άλλη μορφή εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 92 της Συνθήκης ΕΚ, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ορίζει η εν λόγω διάταξη. Δεδομένου ότι, αντίθετα προς το άρθρο 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ, η απαγόρευση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ είναι γενική και ανεπιφύλακτη (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 98 έως 100), η μορφή της ενισχύσεως είναι επίσης άνευ σημασίας υπό το πρίσμα της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

132 Προκειμένου να διαπιστωθεί αν τα χορηγηθέντα εν προκειμένω δάνεια έχουν τον χαρακτήρα κρατικής ενισχύσεως, πρέπει να εξεταστούν οι δυνατότητες της επιχειρήσεως να εξεύρει τα εν λόγω ποσά στις ιδιωτικές αγορές κεφαλαίων. Επομένως, κατ' εφαρμογήν του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή, πρέπει να κριθεί αν, υπό παρόμοιες περιστάσεις, ιδιώτης εταίρος στηριζόμενος στις προβλέψιμες δυνατότητες αποδοτικότητας, ανεξάρτητα από κάθε θεώρηση κοινωνικού χαρακτήρα ή περιφερειακής ή κλαδικής πολιτικής, θα είχε προβεί σε παρόμοια εισφορά κεφαλαίου (προαναφερθείσα στη σκέψη 76 απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 13).

133 Ιδιώτης εταίρος μπορεί ευλόγως να εισφέρει το αναγκαίο κεφάλαιο για την επιβίωση μιας επιχειρήσεως που αντιμετωπίζει παροδικές δυσχέρειες, πλην όμως, μετά από αναδιάρθρωση, θα μπορούσε να επανεύρει την αποδοτικότητά της (βλ. την προαναφερθείσα στη σκέψη 76 απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 14).

134 Κατά τον χρόνο της εισφοράς, η NMH συσσώρευε διαρκώς, από πολλών ετών, πολύ μεγάλες ζημίες («Έλεγχος των ετήσιων λογαριασμών της NMH, διενεργηθείς στις 31 Δεκεμβρίου 1994», έκθεση της C & L Deutsche Revision της 31ης Ιουλίου 1995, και «Έλεγχος των ετήσιων λογαριασμών της NMH, διενεργηθείς στις 31 Δεκεμβρίου 1995», έκθεση της C & L Deutsche Revision της 20ής Δεκεμβρίου 1996). Από τις δύο συμφωνίες μεταξύ του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας και της εταιρίας Max Aicher, της 27ης Ιανουαρίου 1995, προκύπτει ότι το τελικό ποσό των ζημιών της NMH ανερχόταν, κατά τα τέλη του 1994, σε 156,4 εκατομμύρια DM. Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι η NMH επιβίωσε χάρη σε διάφορες εισφορές κεφαλαίων εκ μέρους των κρατικών αρχών. Τέλος, κατασκεύαζε προϊόντα τα οποία έπρεπε να διατεθούν σε μια αγορά που παρουσίαζε πλεόνασμα παραγωγικής ικανότητας.

135 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η καθής δεν αγνόησε κατά έκδηλο τρόπο τις διατάξεις της Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της, καθόσον θεώρησε ότι ήταν απίθανο να εξεύρει η επιχείρηση στις ιδιωτικές αγορές κεφαλαίων τα αναγκαία για την επιβίωσή της κεφάλαια και ότι, επομένως, η εισφορά πρόσθετων κεφαλαίων εκ μέρους του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας είχε χαρακτήρα κρατικής ενισχύσεως.

β) Ως προς την παραπομπή στον γερμανικό νόμο περί εταιριών περιορισμένης ευθύνης

136 Χαρακτηρίζοντας τα χορηγηθέντα από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας δάνεια ως συμμετοχικά δάνεια (eigenkapitalersetzende Darlehen) υπό την έννοια του γερμανικού δικαίου (το οποίο δίδει τον χαρακτηρισμό αυτό στα δάνεια που χορηγεί εταίρος σε εταιρία, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ένας συνήθης έμπορος θα είχε προβεί σε εισφορά κεφαλαίου, και το οποίο απαγορεύει στον δανειστή να απαιτήσει την εξόφληση σε περίπτωση δικαστικής εκκαθαρίσεως ή πτωχεύσεως) και παραπέμποντας στο άρθρο 26, παράγραφος 2, του GmbH-Gesetz (που προβλέπει ότι οι εταίροι εισφέρουν πρόσθετα κεφάλαια κατ' αναλογία προς τα εταιρικά τους μερίδια), η καθής θέλησε απλώς να υπογραμμίσει τον ιδιάζοντα χαρακτήρα της συμπεριφοράς του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας σε σχέση με τη συμπεριφορά των λοιπών εταίρων. Η καθής θεώρησε ότι, υπό κανονικές συνθήκες, ένας ιδιώτης εταίρος δεν θα δεχόταν να εισφέρει κεφάλαια σε μια προβληματική επιχείρηση, αν οι λοιποί εταίροι δεν ήσαν διατεθειμένοι να συνεισφέρουν και αυτοί, κατ' αναλογία προς τη μερίδα συμμετο-

χής τους. Επιπλέον, η καθής παρέπεμψε στο γερμανικό δίκαιο προς δικαιολόγηση και επιβεβαίωση της οικονομικής της εκτιμήσεως, κατά την οποία η εκ μέρους ιδιώτη εταίρου παροχή χρηματικών μέσων σε μια προβληματική επιχείρηση, όπως είναι η NMH, θα μπορούσε να εξομοιωθεί με εισφορά κεφαλαίου.

137 Δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι, προβαίνοντας στην εκτίμηση ότι τα επίμαχα δάνεια συνιστούσαν κρατικές ενισχύσεις επειδή, κατά πάσα πιθανότητα, η NMH δεν θα μπορούσε να εξεύρει τα ποσά των δανείων στις ιδιωτικές αγορές κεφαλαίων, η καθής αγνόησε κατά έκδηλο τρόπο τις διατάξεις της Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της (βλ. ανωτέρω, σκέψη 135), τα σφάλματα που τυχόν διέπραξε η καθής όσον αφορά τις παραπομπές της στο γερμανικό δίκαιο δεν θα είχαν, εν πάση περιπτώσει, καμία επίπτωση στον χαρακτηρισμό των επίδικων δανείων ως απαγορευομένων ενισχύσεων, υπό την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

γ) Ως προς την ενδεχόμενη εξόφληση των δανείων

138 Όπως τόνισε το Δικαστήριο στην προαναφερθείσα στη σκέψη 50 διάταξή του Γερμανία κατά Επιτροπής (σκέψη 78), κατά τον χρόνο χορηγήσεως των δανείων (κατά το διάστημα μεταξύ Μαρτίου 1993 και Αυγούστου 1994 καθώς και μεταξύ Ιουλίου 1994 και Μαρτίου 1995), η οικονομική κατάσταση της NMH ήταν ιδιαίτερα επισφαλής. Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι από το 1990 μέχρι το 1994 δεν είχε πραγματοποιήσει κανένα κέρδος. Επιπλέον, στην έκθεση της C & L Deutsche Revision της 20ής Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με τον διενεργηθέντα στις 31 Δεκεμβρίου 1995 έλεγχο των ετήσιων λογαριασμών της NMH, αναφέρονται τα εξής: «Στις 31 Δεκεμβρίου 1995, η NMH βρίσκεται υπερχρεωμένη από λογιστικής απόψεως, αν δεν ληφθούν υπόψη τα δάνεια που χορηγήθηκαν ως συμμετοχικά δάνεια βάσει της αποφάσεως της Επιτροπής» (σημείο 37, παράγραφος 1). Στην έκθεση αναφέρονται επίσης τα ακόλουθα: «Η συνέχιση των δραστηριοτήτων της επιχειρήσεως στηρίζεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει υποχρέωση εξοφλήσεως των δανείων που χορήγησε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας ως εταίρος» (σημείο 37, παράγραφος 6). Εξάλλου, το συμπέρασμα αυτό δεν αμφισβητήθηκε από την προσφεύγουσα NMH.

139 Ενόψει των στοιχείων αυτών και των πληροφοριών που είχε στη διάθεσή της κατά τον χρόνο εκδόσεως των προσβαλλομένων αποφάσεων, η καθής δεν αγνόησε κατά έκδηλο τρόπο τις διατάξεις της Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της, καθόσον έκρινε ότι το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας ουδόλως μπορούσε να προσδοκά την εξόφληση των δανείων εκ μέρους της NMH.

5. Συμπέρασμα

140 Επομένως, στο σημείο αυτό της συλλογιστικής και με την επιφύλαξη της εκτιμήσεως των επιχειρημάτων που αφορούν τη χρηματοδοτική συνδρομή προς την NMH, ύψους 56 εκατομμυρίων DM (βλ. κατωτέρω, σκέψεις 191 έως 196), τα επιχειρήματα των προσφευγουσών που εξετάστηκαν ανωτέρω πρέπει να απορριφθούν.

Β — *Ως προς τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, που αντλείται από παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας*

Επιχειρήματα των προσφευγουσών

141 Κατά τις προσφεύγουσες, η καθής αξιολόγησε εσφαλμένα τις συνέπειες που μπορούν να έχουν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις για την αγορά και τις επιχειρήσεις. Επιπλέον, οι προσβαλλόμενες αποφάσεις είναι δυσανάλογες σε σχέση με τους σκοπούς που καθορίζουν οι κοινοτικές Συνθήκες.

142 Από το άρθρο 5, τρίτη περίπτωση, της Συνθήκης ΕΚΑΧ προκύπτει ότι η Επιτροπή μπορεί να παρεμβαίνει μόνον εάν τούτο είναι αναγκαίο για την προστασία των κανονικών όρων ανταγωνισμού. Όμως, η NMH και η LSW κατείχαν ένα μικρό μόνο μερίδιο της γερμανικής αγοράς και, κατά μείζονα λόγο, της κοινοτικής αγοράς, δεδομένου ότι η παραγωγή της NMH δεν αντιπροσωπεύει παρά μόνον ποσοστό 0,2 % της κοινοτικής παραγωγής. Υπ' αυτές τις συνθήκες, οι επίδικες ενισχύσεις δεν θίγουν το ανταγωνισμό εντός της κοινοτικής αγοράς.

143 Όσον αφορά τα δάνεια που βρίσκονται στο επίκεντρο των υποθέσεων Τ-2/96 και Τ-97/96, η προσφεύγουσα φρονεί ότι, και στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΧ, η Επιτροπή έχει την προβλεπόμενη στο άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ δυνατότητα να αποφασίσει ότι το ενδιαφερόμενο κράτος πρέπει να καταργήσει ή να τροποποιήσει μια παράνομη ενίσχυση. Η επιλογή αυτή πρέπει να γίνεται τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας. Από τη νομολογία δεν προκύπτει ότι η αρχή της αναλογικότητας πρέπει εν πάση περιπτώσει να τηρείται στο πλαίσιο της αναζητήσεως ενισχύσεως.

144 Αν η καθής φρονούσε ότι τα δάνεια συνιστούσαν ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ, εκτίμηση την οποία η προσφεύγουσα αμφισβητεί, θα έπρεπε να είχε επιβάλει την τροποποίηση των λεπτομερειών χορηγήσεως των δανείων αυτών. Καθόσον δεν περιορίστηκε στην επιβολή τέτοιας τροποποιήσεως, αλλά υποχρέωσε την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να απαιτήσει την επιστροφή των ενισχύσεων (άρθρο 2 των αποφάσεων 96/178 και 96/484), η καθής παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας.

Επιχειρήματα της καθής και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας

145 Η καθής διατείνεται, υποστηριζόμενη από το Ηνωμένο Βασίλειο, ότι έλαβε τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει την τήρηση των κανόνων της Συνθήκης, δεδομένου, ιδίως, ότι η οικεία αγορά παρουσίαζε διαρθρωτικά πλεονάσματα παραγωγικής ικανότητας. Κατ' ουσίαν, η καθής θεωρεί ότι η αρχή της αναλογικότητας δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση του χαρακτηρισμού μιας χρηματοδοτικής συνδρομής υπό το πρίσμα του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Εν πάση περιπτώσει, από τη νομολογία προκύπτει ότι, στο μέτρο που η αναζήτηση μιας κρατικής ενισχύσεως ασυμβίβαστης με την κοινή αγορά σκοπεί στην αποκατάσταση της προτέρας καταστάσεως, δεν μπορεί, καταρχήν, να θεωρηθεί ως δυσανάλογο μέτρο (απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουνίου 1995, T-459/93, Siemens κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1675, σκέψη 96). Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι η επίδικη διαταγή περί επιστροφής δεν σκοπούσε στην αποκατάσταση της προγενέστερης της καταβολής της ενισχύσεως καταστάσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

1. Ως προς την εφαρμογή στις κρατικές ενισχύσεις ενός κριτηρίου de minimis

146 Καθόσον προσάπτουν στην καθής ότι παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας, οι προσφεύγουσες απαιτούν, στην πραγματικότητα, την εφαρμογή ενός κριτηρίου de minimis, το οποίο θα επέτρεπε να εκφεύγουν της απαγορεύσεως του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ οι ενισχύσεις που δεν θίγουν υπέρμετρα τον ανταγωνισμό.

147 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι από τη διατύπωση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ δεν προκύπτει ότι οι ενισχύσεις που δεν προκαλούν σημαντική στρέβλωση του ανταγωνισμού εκφεύγουν της απαγορεύσεως που θεσπίζει το άρθρο αυτό. Εξάλλου, αντίθετα προς το άρθρο 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ, από το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ δεν προκύπτει ότι στην Επιτροπή εναπόκειται να διαπιστώσει ότι η οικεία ενίσχυση νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό (βλ. ανωτέρω, σκέψη 99). Πράγματι, το άρθρο αυτό απαγορεύει όλες τις ενισχύσεις χωρίς κανέναν περιορισμό και, άρα, δεν μπορεί να περιέχει κανόνα de minimis.

148 Ο μόνος περιορισμός στον οποίο υπόκειται η απαγόρευση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ έγκειται στη δυνατότητα της Επιτροπής να επιτρέπει, βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης αυτής, τις ενισχύσεις που είναι αναγκαίες για την επίτευξη ενός από τους σκοπούς που ορίζονται στα άρθρα 2 έως 4 της εν λόγω Συνθήκης (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Οκτωβρίου 1997, Τ-243/94, British Steel κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1887, σκέψεις 40 έως 43).

149 Οι προσφεύγουσες, όμως, δεν απέδειξαν ότι η έγκριση των επίδικων ενισχύσεων ήταν αναγκαία για την επίτευξη ενός από τους σκοπούς αυτούς. Επομένως, δεν απέδειξαν ούτε ότι η καθής παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας, καθόσον δεν εφάρμοσε το άρθρο 95 της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

150 Η Επιτροπή διαθέτει εξουσία εκτιμήσεως δυνάμει του άρθρου αυτού (προαναφερθείσα στη σκέψη 148 απόφαση British Steel κατά Επιτροπής, σκέψη 51). Η Επιτροπή μπορεί, μέσω της θεσπίσεως κατευθυντηρίων γραμμών, να αυτοδεσμεύεται όσον αφορά την άσκηση της εξουσίας της εκτιμήσεως, εκδίδοντας πράξεις όπως είναι ο πέμπτος κώδικας περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία, εφόσον οι κανόνες που θεσπίζει δεν αποκλίνουν από τις διατάξεις της Συνθήκης. Επομένως, η θέσπιση εκ μέρους της Επιτροπής ενός τέτοιου κώδικα εντάσσεται στην άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει και συνεπάγεται απλώς τον αυτοπεριορισμό της εξουσίας αυτής κατά την εξέταση ενισχύσεων που διέπονται από τον εν λόγω κώδικα, στα πλαίσια της τηρήσεως της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως (προαναφερθείσα στη σκέψη 148 απόφαση British Steel κατά Επιτροπής, σκέψη 50).

151 Οι προσφεύγουσες όμως δεν διευκρίνισαν σε ποιο βαθμό ο εφαρμοστέος κώδικας περιέχει κανόνα de minimis.

2. Ως προς τη φερόμενη υποχρέωση της Επιτροπής να διατάξει την τροποποίηση των όρων χορηγήσεως των ενισχύσεων αντί της επιστροφής τους

152 Δεδομένου ότι, αντίθετα προς το άρθρο 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ, η απαγόρευση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ είναι γενική και ανεπιφύλακτη (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 99 και 147), δεν είναι, εν προκειμένω, λυσιτελής η επίκληση της διατάξεως του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ, η οποία επιτρέπει στην Επιτροπή να επιβάλει στο οικείο κράτος την υποχρέωση να επιφέρει τροποποιήσεις σε μια παράνομη ενίσχυση.

153 Εξάλλου, ακόμη κι αν υποτεθεί ότι η τελευταία αυτή διάταξη έχει εφαρμογή εν προκειμένω, το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Πράγματι, η διάταξη αυτή προβλέπει ότι, όταν η Επιτροπή διαπιστώνει ότι μια κρατική ενίσχυση είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά, κατά το άρθρο 92 της Συνθήκης, ή ότι η ενίσχυση αυτή εφαρμόζεται καταχρηστικώς, «αποφασίζει ότι το εν λόγω κράτος οφείλει να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει εντός προθεσμίας που η ίδια καθορίζει». Από τη σχετική με τη διάταξη αυτή νομολογία απορρέει ότι η εν λόγω κατάργηση ή τροποποίηση, για να έχει πρακτική αποτελεσματικότητα, μπορεί να συνεπάγεται υποχρέωση απαιτήσεως της επιστροφής των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν κατά παράβαση της Συνθήκης (βλ., μεταξύ άλλων, την προαναφερθείσα στην σκέψη 145 απόφαση Siemens κατά Επιτροπής, σκέψη 96). Ως εκ τούτου, στο μέτρο που η αναζήτηση μιας κρατικής ενισχύσεως ασυμβίβαστης με την κοινή αγορά σκοπεί στην αποκατάσταση της προτέρας καταστάσεως, δεν μπορεί, καταρχήν, να θεωρηθεί ως μέτρο δυσανάλογο προς τους σκοπούς των σχετικών με τις κρατικές ενισχύσεις διατάξεων της Συνθήκης.

154 Όπως υπογράμμισαν η καθής και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η προσφεύγουσα δεν προέβαλε στοιχεία ικανά να αποδείξουν τον δυσανάλογο χαρακτήρα της διαταγής περί αναζητήσεως των ενισχύσεων και δεν ανέφερε ούτε καν ποια θα μπορούσαν να ήταν τα μέτρα που, κατά την άποψή της, θα ήσαν πλέον συμβατά με την αρχή της αναλογικότητας.

3. Ως προς το άρθρο 5, τρίτη περίπτωση, της Συνθήκης ΕΚΑΧ

155 Η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών σχετικά με το άρθρο 5, τρίτη περίπτωση, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Πράγματι, η διάταξη αυτή δεν απαγορεύει την εφαρμογή του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία και δεν αφορά παρά μόνον τις «απευθείας ενέργειες» της Επιτροπής επί της παραγωγής και της αγοράς.

4. Συμπέρασμα

156 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, εκδίδοντας τις επίδικες αποφάσεις, η καθής δεν παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας. Επομένως, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Γ — *Ως προς τον τρίτο λόγο ακυρώσεως, που αντλείται από παράβαση ουσιωδών τύπων*

157 Ο λόγος αυτός διαρθρώνεται σε τρία σκέλη. Το πρώτο σκέλος αντλείται από παραπλανητική παρουσίαση διαφόρων πραγματικών διαπιστώσεων που περιέχονται στις προσβαλλόμενες αποφάσεις καθώς και από τη συνακόλουθη έλλειψη αιτιολογίας. Το δεύτερο σκέλος αντλείται από την άρνηση αναστολής της εκτελέσεως των αποφάσεων ή της υποχρεώσεως εξοφλήσεως των δανείων τα οποία αυτές αφορούν, καθώς και από παραβίαση της αρχής της νομικής προστασίας και από παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως. Το τρίτο σκέλος αντλείται από παράνομο χωρισμό των διαδικασιών.

Ως προς το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από παραπλανητική παρουσίαση διαφόρων πραγματικών διαπιστώσεων που περιέχονται στις προσβαλλόμενες αποφάσεις καθώς και από τη συνακόλουθη έλλειψη αιτιολογίας

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

158 Το άρθρο 5, δεύτερο εδάφιο, τέταρτη περίπτωση, της Συνθήκης ΕΚΑΧ προβλέπει ότι η Κοινότητα «καθιστά γνωστούς τους λόγους της δράσεώς της». Το άρθρο 15, πρώτο εδάφιο, διευκρινίζει ότι «οι αποφάσεις, οι συστάσεις και οι γνώμες της Επιτροπής αιτιολογούνται και αναφέρονται στις γνώμες που έχουν υποχρεωτικά ζητηθεί».

159 Κατά πάγια νομολογία, η αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξεως και να διαφαίνεται από αυτή κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική του θεσμικού οργάνου που εξέδωσε την πράξη, κατά τρόπο που να καθιστά δυνατό στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και στον κοινοτικό δικαστή να ασκεί τον έλεγχό του. Δεν απαιτείται να προσδιορίζει η αιτιολογία όλα τα κρίσιμα πραγματικά και νομικά στοιχεία. Η αιτιολογία πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει του κειμένου της πράξεως, αλλά και του πλαισίου εντός του οποίου εντάσσεται, καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα (προαναφερθείσα στη σκέψη 106 απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 86, και προαναφερθείσα στη σκέψη 148 απόφαση British Steel κατά Επιτροπής, σκέψη 160). Επιπλέον, η αιτιολογία μιας πράξεως πρέπει να εκτιμάται, μεταξύ άλλων, αναλόγως του συμφέροντος που έχουν ενδεχομένως να λάβουν εξηγήσεις οι αποδέκτες της πράξεως ή άλλα πρόσωπα που αφορά η πράξη, κατά την έννοια του άρθρου 33, δεύτερη παράγραφος, της Συνθήκης ΕΚΑΧ (απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Σεπτεμβρίου 1985, 172/83 και 226/83, Hoogovens Groep κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 2831, σκέψη 24, και προαναφερθείσα στη σκέψη 148 απόφαση British Steel κατά Επιτροπής, σκέψη 160).

160 Επιπλέον, από τη νομολογία προκύπτει επίσης (απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Οκτωβρίου 1987, 119/86, Ισπανία κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4121, σκέψη 51) ότι, ακόμη κι αν μια αιτιολογική σκέψη της επίδικης πράξεως περιέχει μνεία ενέχουσα πραγματική πλάνη, το τυπικό αυτό ελάττωμα δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια την ακύρωση της πράξεως αυτής, εφόσον οι λοιπές αιτιολογικές σκέψεις της παρέχουν αιτιολογία η οποία είναι, αυτή καθαυτή, επαρκής.

161 Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην καθής ότι παρουσίασε εσφαλμένα, πρώτον, τις σχεδιαζόμενες χρηματοδοτικές συνδρομές, δεύτερον, τα παραδείγματα συμπεριφορών επιχειρηματιών που είχε περιγράψει η Γερμανική Κυβέρνηση, τρίτον, την απόφασή της της 1ης Αυγούστου 1988 και, τέταρτον, τις συνθήκες υπό τις οποίες αποχώρησαν οι παλαιοί ιδιώτες εταίροι της NMH.

2. Ως προς την αιτίαση που αντλείται από εσφαλμένη παρουσίαση των σχεδιαζομένων χρηματοδοτικών συνδρομών

Επιχειρήματα των διαδίκων

162 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι αποφάσεις 95/422, της 4ης Απριλίου 1995, 96/178, της 18ης Οκτωβρίου 1995, και 96/484, της 13ης Μαρτίου 1996, εξιστορούν τα πραγματικά περιστατικά κατά τρόπο εσφαλμένο και ελλιπή.

163 Με την απόφαση 95/422, η καθής έκρινε ότι η σχεδιαζόμενη χρηματοδοτική συνδρομή δεν συνιστούσε παροχή χρηματικών μέσων, στην οποία προέβη το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας ως εταίρος, προς αύξηση του κεφαλαίου της NMH, αλλά πράξη σκοπούσα στη μείωση των ζημιών της επιχειρήσεως. Η εν λόγω παρουσίαση των πραγματικών περιστατικών αντιβαίνει προς τις εξηγήσεις που παρέσχαν οι γερμανικές αρχές κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας. Η παρουσίαση όμως αυτή είχε καθοριστική σημασία για την εκτίμηση, εκ μέρους της Επιτροπής, της επίδικης συνδρομής υπό το πρίσμα του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Οι προσφεύγουσες καταλήγουν ότι, στο μέτρο που η εκτίμηση του θεμελιώδους αυτού στοιχείου της αποφάσεως στηρίζεται σε εσφαλμένη βάση, η απόφαση αιτιολογήθηκε εσφαλμένα, κατά παράβαση του άρθρου 15 της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

164 Με τις αποφάσεις 96/178 και 96/484, η καθής υπέπεσε σε πλάνη, καθόσον έκρινε ότι τα χορηγηθέντα από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας δάνεια

συνιστούσαν εισφορά ιδίων κεφαλαίων, που δεν θα μπορούσε να αναζητηθεί σε περίπτωση πτωχεύσεως της NMH. Μολονότι από το γερμανικό δίκαιο προκύπτει ότι ένα χορηγηθέν από εταίρο δάνειο θεωρείται, σε περίπτωση πτωχεύσεως, ως εισφορά ιδίων κεφαλαίων, η καθής δεν αιτιολόγησε επαρκώς το συμπέρασμά της ότι ένα χορηγηθέν από εταίρο δάνειο θα πρέπει να εξομοιώνεται, ως τοιούτο, με εισφορά ιδίων κεφαλαίων.

165 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας φρονεί ότι, καθόσον χαρακτήρισε εκ προοιμίου τις πληρωμές ως μη επιστρεπτέες επιδοτήσεις, η καθής παρέλειψε να εξετάσει το — αποφασιστικής σημασίας για τον χαρακτηρισμό των επίδικων πληρωμών ως ενισχύσεων υπό την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ — ζήτημα αν το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας συμπεριφέρθηκε όπως θα συμπεριφερόταν ένας ιδιώτης επενδυτής ευρισκόμενος σε παρόμοια κατάσταση.

166 Η καθής υπογραμμίζει ότι αιτιολόγησε την απόφασή της 95/422 βάσει των πληροφοριών που είχε παράσχει η Γερμανική Κυβέρνηση στις 16 Μαΐου και στις 15 Ιουλίου 1994 και αμφισβητεί ότι αιτιολόγησε ανεπαρκώς τις αποφάσεις της 96/178 και 96/484. Κατά συνέπεια, ζητεί την απόρριψη της εν λόγω αιτιάσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

— Υπόθεση Τ-129/95

167 Η έκθεση των πραγματικών περιστατικών που περιέχεται στην απόφαση 95/422 αποδίδει ορθώς το περιεχόμενο των διαφόρων εγγράφων της Γερμανικής Κυβερνήσεως. Πράγματι, από το έγγραφο της 16ης Μαΐου 1994 προκύπτει ότι προβλέπεται «μια μερική κάλυψη των ζημιών που υπέστη η NMH» καθώς και «μια κατ' αποκοπήν παροχή με σκοπό να καλυφθεί η απώλεια αξίας της επιχειρήσεως LSW» (σημείο 2). Στο από 15 Ιουλίου 1994 έγγραφό της, η Γερμανική Κυβέρνηση εξήγησε ότι «η κάλυψη των ζημιών πρέπει να συντελεστεί διά της εισφοράς ρευστών διαθεσίμων». Στην ανακοίνωση της Γερμανικής Κυβερνήσεως της 24ης Φεβρουαρίου 1995, οι πληρωμές του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας προς την NMH δεν παρουσιάζονται ως εισφορές κεφαλαίων, αλλά ως έκτακτα έσοδα των επιχειρήσεων, τα οποία έχουν ως άμεσο αποτέλεσμα τη μείωση των ζημιών τους.

168 Στο σημείο IV της αποφάσεως 95/422 εκτίθενται σαφώς και διεξοδικώς οι λόγοι για τους οποίους η καθής έκρινε ότι οι εν λόγω εισφορές συνιστούσαν κρατικές ενισχύσεις, ιδίως δε οι λόγοι για τους οποίους θεώρησε ότι, υπό παρόμοιες περιστάσεις, ένας συνήθης ιδιώτης επενδυτής, ενεργών στο πλαίσιο οικονομίας της αγοράς, δεν θα είχε προβεί στις εισφορές αυτές.

— Υποθέσεις Τ-2/96 και Τ-97/96

169 Πρώτον, οι αποφάσεις 96/178 και 96/484 περιέχουν διεξοδικές εξηγήσεις σχετικά με τον χαρακτηρισμό των χορηγηθέντων δανείων ως εισφορών κεφαλαίων. Ειδικότερα, αναφέρουν ότι ένας ιδιώτης εταίρος δεν θα εισέφερε κεφάλαια σε μια προβληματική επιχείρηση αν οι λοιποί εταίροι δεν ήσαν διατεθειμένοι να συνεισφέρουν κατ' αναλογία προς τη μερίδα συμμετοχής τους (σημείο IV, τέταρτη παράγραφος, της αποφάσεως 96/178, και σημείο IV, πέμπτη παράγραφος, της αποφάσεως 96/484). Στο σημείο IV, πέμπτη παράγραφος, των αποφάσεων αυτών, η καθής διευκρίνισε ότι «σύμφωνα με τη γερμανική νομοθεσία, δάνεια που χορηγούνται από εταίρους ή των οποίων η εξόφληση δεν απαιτείται όταν η οικονομική κατάσταση της εταιρίας οδηγεί σε πτώχευση ή έχει φθάσει σε σημείο που να απαιτεί τη διάθεση πρόσθετων κεφαλαίων από τους εταίρους, θεωρούνται, σε περίπτωση πτωχεύσεως, ότι αποτελούν μέρος των ιδίων κεφαλαίων της εταιρίας» («eigenkapitalersetzende Darlehen», σύμφωνα με τα άρθρα 32 a και 32 b του GmbH-Gesetz). Σύμφωνα λοιπόν με τη νομοθεσία αυτή, τα δάνεια που χορηγούνται από τους εταίρους μιας επιχειρήσεως προκειμένου να παύσει η αδυναμία πληρωμών και να αποτραπεί έτσι η κήρυξη της επιχειρήσεως σε πτώχευση πρέπει, κατ' αρχήν, να εξομοιώνονται προς εισφορά ιδίων κεφαλαίων.

170 Δεύτερον, στο πλαίσιο της εφαρμογής του κριτηρίου του μέσου ενημερωμένου ιδιώτη επενδυτή, η καθής ανέλυσε, με τις προσβαλλόμενες αποφάσεις, τους όρους υπό τους οποίους χορηγήθηκαν τα δάνεια και αναφέρθηκε στο γεγονός ότι οι λοιποί ιδιώτες εταίροι της NMH δεν συμμετείχαν στα δάνεια. Ειδικότερα, αιτιολόγησε διεξοδικά το συμπέρασμά της ότι το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας ουδόλως μπορούσε να αναμένει την εξόφληση των δανείων αυτών. Πράγματι, στο σημείο IV, δέκατη τέταρτη παράγραφος, της αποφάσεως 96/178 (σημείο IV, ένατη παράγραφος, της αποφάσεως 96/484), η καθής εξέθεσε ότι «(...) το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας σε καμία περίπτωση δεν ήταν δυνατό να αναμένει την εξόφληση του δανείου, συνολικού ύψους 49,895 εκατομμυρίων

DM. Εάν η NMH είχε κηρυχθεί σε πτώχευση, τότε τα δάνεια θα εξομοιώνονταν με ίδια κεφάλαια, οπότε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας θα ελάμβανε τις εξοφλητικές δόσεις μόνο μετά την ικανοποίηση όλων των υπολοίπων πιστωτών της, πράγμα το οποίο ήταν απίθανο. Πέραν τούτου, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας δήλωνε πάντοτε ότι ήταν διατεθειμένο να παραιτηθεί από τις απαιτήσεις για εξόφληση των δανείων αυτών, ώστε να καταστεί δυνατή η πώληση των μεριδίων του στην NMH και να διατηρηθούν κατ' αυτόν τον τρόπο οι θέσεις εργασίας στην περιοχή του Άνω Παλατινάτου, η οποία εμφανίζει διαρθρωτικές αδυναμίες».

— Συμπέρασμα

171 Επομένως, στις προσβαλλόμενες αποφάσεις, έχουν ληφθεί ορθώς υπόψη οι πληροφορίες που παρέσχε η Γερμανική Κυβέρνηση, η δε αιτιολογία τους επιτρέπει στις προσφεύγουσες να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους η καθής χαρακτήρισε τα επίδικα δάνεια ως κρατικές ενισχύσεις, υπό την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ, και στον κοινοτικό δικαστή να ασκεί τον έλεγχό του νομιμότητας. Επομένως, η πρώτη αιτίαση πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

3. Ως προς την αιτίαση που αντλείται από την εσφαλμένη παρουσίαση, στην απόφαση 95/422, των παραδειγμάτων συμπεριφορών επιχειρηματιών που περιγράφηκαν από τη Γερμανική Κυβέρνηση και ως προς το αίτημα εμπιστευτικού χειρισμού των σχετικών στοιχείων

Ως προς το αίτημα εμπιστευτικού χειρισμού

— Επιχειρήματα των διαδίκων

172 Στην υπόθεση Τ-129/95, οι προσφεύγουσες ζητούν από το Πρωτοδικείο να μεριμνήσει ώστε τα ονόματα που αναφέρονται στα παραδείγματα συμπεριφορών επιχειρηματιών και στα στοιχεία σχετικά με τις εσωτερικές εργασίες των οικείων επιχειρήσεων να αντιμετωπιστούν ως εμπιστευτικά και να μην αναφερθούν ούτε στην έκθεση ακροατηρίου ούτε σε άλλα έγγραφα που προορίζονται για το κοινό.

173 Η καθής αντιτάσσει ότι δεν συντρέχει λόγος να γίνει δεκτό το αίτημα των προσφευγουσών.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

174 Δεδομένου ότι οι πληροφορίες σχετικά με τα παρατεθέντα παραδείγματα, αφενός, στηρίζονται, μεταξύ άλλων, σε άρθρα του γερμανικού Τύπου και, αφετέρου, περιέχονται στην απόφαση 95/422, που δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της 21ης Οκτωβρίου 1995, δεν συντρέχει λόγος να γίνει δεκτό το αίτημα των προσφευγουσών.

Ως προς την ουσία της αιτιάσεως

— Επιχειρήματα των διαδίκων

175 Οι προσφεύγουσες, υποστηριζόμενες από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, διατείνονται, στην υπόθεση Τ-129/95, ότι η παρουσίαση και η νομική εκτίμηση των παραδειγμάτων συμπεριφορών επιχειρηματιών που περιέχονται στην απόφαση 95/422 (τμήμα IV, σημείο 4) είναι εσφαλμένες. Η Γερμανική Κυβέρνηση παρέθεσε τα παραδείγματα αυτά με σκοπό να αποδείξει ότι η συμπεριφορά του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας ήταν αντίστοιχη προς εκείνη ενός ιδιώτη επιχειρηματία. Κατά την άποψή τους, μολονότι τα παραδείγματα αυτά δεν αφορούν την NMH και την LSW, παρά ταύτα, αποδεικνύουν ότι, υπό παρόμοιες συνθήκες, ένας ιδιώτης επιχειρηματίας θα είχε λάβει την ίδια απόφαση με εκείνη που έλαβε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας.

176 Στο παράδειγμα της Metallgesellschaft AG, τα μέτρα στηρίξεως που έλαβαν οι πιστώτριες τράπεζες και οι μέτοχοι δεν υπαγορεύονταν, όπως αναφέρεται στην απόφαση 95/422, από αμιγώς οικονομικά κριτήρια, αλλά από τη μέριμνα διαφυλάξεως της καλής της φήμης. Η συμπεριφορά τους μπορεί να συγκριθεί με τη συμπεριφορά του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας στην υπό κρίση υπόθεση.

177 Στο παράδειγμα της Weiherhammer, η καθής υποκατέστησε την έκθεση των πραγματικών περιστατικών της Γερμανικής Κυβερνήσεως με τις δικές της υποθέσεις. Κατά την απόφαση 95/422, «η παροχή κεφαλαίου με την οποία διευκολύνεται η εξαγορά (...) βασίζεται στη σύγκριση μεταξύ του κόστους της εκκαθαρίσεως/πτωχεύσεως και του κόστους της απαραίτητης τελικής εισφοράς νέου κεφαλαίου». Η παρουσίαση αυτή είναι ανακριβής, δεδομένου ότι η μητρική εταιρία διαβεβαίωσε ότι η εισφορά κεφαλαίου ήταν επαχθέστερη από την πτώχευση.

178 Όσον αφορά τα παραδείγματα της Digital Equipment και της Graetz Holztechnik GmbH, η απόφαση 95/422 αναφέρει τα εξής: «Το κόστος εξωτερικεύσεως ορισμένων τμημάτων της επιχειρήσεως (περίπτωση outsourcing) αναλαμβάνεται ώστε να εξασφαλιστεί η μελλοντική προμήθεια ορισμένων τμημάτων των προϊόντων της επιχειρήσεως και να μειωθεί παράλληλα το κόστος των εν λόγω τμημάτων, με συνέπεια την αποκόμιση οικονομικών πλεονεκτημάτων.»

179 Η Digital Equipment χορήγησε χρηματική ενίσχυση στην εταιρία DITEC, με σκοπό την κάλυψη του κόστους του κοινωνικού προγράμματος και τη σύσταση ιδίου κεφαλαίου. Η DITEC, όμως, δεν κατασκευάζει κανένα προϊόν ειδικά για τη Digital Equipment, ώστε να μπορεί να ελπίζει ότι θα αποκομίσει στο μέλλον κέρδος από την ενίσχυση αυτή.

180 Όσον αφορά τη Graetz Holztechnik, η διαπίστωση της καθής ότι «η εταιρία Nokia σκοπούσε να διασφαλίσει τον δικό της εφοδιασμό όταν αποχώρησε από τη Graetz Holztechnik» είναι εσφαλμένη. Επιπλέον, η καθής ανέφερε ότι η Γερμανική Κυβέρνηση είχε παρουσιάσει «μονομερώς» την οικονομική υποστήριξη ως «εγγύηση του κύκλου εργασιών» της εταιρίας Graetz Holztechnik. Αντίθετα προς την περιγραφή αυτή, η ίδια η εταιρία Graetz Holztechnik είχε χαρακτηρίσει την οικονομική υποστήριξη ως εγγύηση του κύκλου εργασιών, όπως προκύπτει, εξάλλου, από το έγγραφό της της 24ης Φεβρουαρίου 1995.

181 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υπογραμμίζει ότι απάντησε στις ερωτήσεις της Επιτροπής σχετικά με τη συμπεριφορά των επιχειρηματιών στους οποίους είχε αναφερθεί κατά το δυνατόν πληρέστερα, λαμβανομένου υπόψη του ότι οι ιδιωτικές επιχειρήσεις δεν είχαν υποχρέωση να ενημερώσουν το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας ή την ομοσπονδιακή κυβέρνηση για τα επενδυτικά τους σχέδια.

182 Επιπλέον, για να γίνει δεκτό ότι δεν υπήρξε εν προκειμένω κρατική ενίσχυση, αρκεί να διαπιστωθεί ότι η οικονομική κατάσταση και τα κίνητρα ενός ιδιώτη επενδυτή είναι παρόμοια με εκείνα των ενδιαφερομένων κρατικών αρχών (προαναφερθείσα στη σκέψη 76 απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 13). Εξάλλου, είναι αδύνατο να υπάρξει κατάσταση πανομοιότυπη με εκείνη των εμπλεκομένων κρατικών αρχών, ιδίως αν ληφθεί υπόψη το μέγεθος και ο αριθμός των εταιρικών συμμετοχών του Δημοσίου.

183 Η καθής ζητεί να απορριφθεί η αιτίαση αυτή, υπογραμμίζοντας ότι η απόφαση 95/422 δεν στηρίζεται στα επίμαχα παραδείγματα, αλλά στις πληροφορίες που παρέσχε η Γερμανική Κυβέρνηση.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

184 Στην απόφαση 95/422, η καθής εξέθεσε διεξοδικά τους λόγους για τους οποίους η συμπεριφορά του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας δεν μπορούσε να συγκριθεί με εκείνη των επιχειρηματιών στους οποίους είχαν αναφερθεί οι προσφεύγουσες. Ειδικότερα, στο σημείο IV, υπογράμμισε ότι, αντίθετα προς τη συμπεριφορά του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας εν προκειμένω, κανένα από τα παρατεθέντα από τη Γερμανική Κυβέρνηση παραδείγματα δεν αφορούσε την περίπτωση ιδιώτη επενδυτή που μεταβίβασε τα μερίδιά του χωρίς να αποκομίσει οικονομικό όφελος. Επισημαίνοντας τη διαφορά αυτή, η καθής έδειξε ότι η συμπεριφορά του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας δεν μπορούσε να συγκριθεί με εκείνη των αναφερθέντων επιχειρηματιών. Ακόμα κι αν υποτεθεί ότι η περιγραφή της συμπεριφοράς των επιχειρηματιών αυτών, στην οποία προέβη η καθής βάσει των συνοπτικών πληροφοριών που της παρέσχε η Γερμανική Κυβέρνηση, παρουσιάζει ελλείψεις, ούτε οι προσφεύγουσες ούτε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας απέδειξαν ότι οι ελλείψεις αυτές είχαν αποφασιστική σημασία για τον χαρακτηρισμό των δανείων ως ενισχύσεων υπό την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

185 Επομένως, η δεύτερη αυτή αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

4. Ως προς την αιτίαση που αντλείται από εσφαλμένη παρουσίαση, στην απόφαση 95/422, της αποφάσεως του 1988

Επιχειρήματα των διαδίκων

— Ως προς την ουσία της αιτιάσεως

186 Οι προσφεύγουσες και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ως παρεμβαίνουσα, υποστηρίζουν ότι η απόφαση 95/422 παρουσιάζει την απόφαση του 1988 κατά τρόπο ελλιπή. Με την απόφαση του 1988, η Επιτροπή δέχθηκε ότι το σχέδιο συμμετοχής του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας στις επιχειρήσεις που είχαν διαδεχθεί τη Maxhütte, όπως προβλεπόταν στη συμφωνία-πλαίσιο του 1987 σχετικά με το σχέδιο αναλήψεως, δεν περιείχε στοιχεία κρατικής ενισχύσεως.

187 Όμως, η εν λόγω συμφωνία-πλαίσιο του 1987 προέβλεπε τη χορήγηση από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας επιδοτήσεων με σκοπό την εξάλειψη των βαρών του παρελθόντος (Altlasten). Η επίδικη επιδότηση, ύψους 56 εκατομμυρίων DM, σκοπούσε ακριβώς στην εξάλειψη των βαρών αυτών. Η επιδότηση αυτή ενέπιπτε στο αντικείμενο της αποφάσεως του 1988 και, κατά συνέπεια, εγκρίθηκε από την καθής.

188 Η καθής ζητεί την απόρριψη της αιτιάσεως αυτής, υποστηρίζοντας ότι η απόφαση του 1988 δεν αφορούσε επιδοτήσεις σκοπούσες στην εξάλειψη των βαρών του παρελθόντος.

— Επί του αιτήματος προσκομίσεως εγγράφων

189 Δεδομένου ότι η καθής αμφισβητεί ότι τα βάρη του παρελθόντος αποτελούσαν το έρεισμα της αποφάσεως του 1988, οι προσφεύγουσες θεωρούν αναγκαία την

προσκόμιση του σχετικού φακέλου. Κατά συνέπεια, ζητούν από το Πρωτοδικείο να διατάξει την καθής, δυνάμει των άρθρων 64 και 65 του Κανονισμού Διαδικασίας, να διαβιβάσει τον φάκελο που έχει στην κατοχή της σχετικά με την απόφαση του 1988.

190 Η καθής αντιτάσσει ότι δεν συντρέχει λόγος να γίνει δεκτό το αίτημα των προσφευγουσών.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

— Ως προς την ουσία της αιτιάσεως

191 Η απόφαση του 1988 δεν περιέχει καμία ρητή αναφορά στο ζήτημα των βαρών του παρελθόντος. Ωστόσο, η συμφωνία-πλαίσιο του 1987, που αποτελούσε το αντικείμενο της αποφάσεως αυτής, προέβλεπε, στο σημείο 5.5, τα εξής:

«Die Anlagen werden altlastenfrei übernommen. Soweit eine altlastenfreie Übertragung nicht möglich ist, wird der Freistaat sicherstellen, daß NMH von den sich daraus ergebenden Verpflichtungen wirtschaftlich nicht betroffen wird.» («Η ανάληψη των εγκαταστάσεων θα γίνει χωρίς επιβάρυνση με τα χρέη του παρελθόντος. Σε περίπτωση που η ανάληψη αυτή δεν είναι δυνατή, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας θα μεριμνήσει ώστε η NMH να μην επιβαρυνθεί με τις σχετικές υποχρεώσεις.»)

192 Δεδομένου, αφενός, ότι ολόκληρη η συμφωνία-πλαίσιο του 1987, συμπεριλαμβανομένου του σημείου 5.5 αυτής, εξετάστηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση της αποφάσεως του 1988 και, αφετέρου, ότι η ίδια η καθής παραδέχθηκε ότι είχε εξετάσει το ζήτημα των βαρών του παρελθόντος, το επιχείρημά της ότι η απόφαση του 1988 δεν αφορούσε τις δραστηριότητες αυτές δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

193 Ωστόσο, δεδομένου ότι η εν λόγω συμφωνία-πλαίσιο αφορούσε τις δεσμεύσεις που είχε αναλάβει το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας κατά τη διάρκεια των ετών 1987 και 1988, η απόφαση του 1988 δεν κάλυπτε τις μεταγενέστερες της περιόδου αυτής χρηματοδοτικές συνδρομές του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας προς την NMH, ιδίως δε την επιδότηση ύψους 56 εκατομμυρίων DM που καταβλήθηκε στο πλαίσιο της συμφωνίας της 27ης Ιανουαρίου 1995 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 15).

194 Επιπλέον, από το σημείο 2 της ανακοινώσεως της Γερμανικής Κυβερνήσεως της 16ης Μαΐου 1994, καθώς και από τα πρακτικά της συνεδριάσεως του υπουργικού συμβουλίου της κυβερνήσεως του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας της 4ης Νοεμβρίου 1987, σχετικά με την κατάσταση της Maxhütte (σημείο 11), προκύπτει ότι τα βάρη του παρελθόντος ανάγονταν στη ρύπανση του περιβάλλοντος καθώς και σε μέτρα εξυγιάνσεως με σκοπό τη διασφάλιση της καθαρότητας του ατμοσφαιρικού αέρα, την καταπολέμηση του θορύβου και την προστασία των υπογείων υδάτων.

195 Επομένως, η άποψη της προσφεύγουσας ότι η επίδικη επιδότηση ύψους 56 εκατομμυρίων DM είχε εγκριθεί με την απόφαση του 1988 πρέπει να απορριφθεί.

196 Έστω κι αν υποτεθεί ότι η αιτίαση της προσφεύγουσας περί εσφαλμένης περιγραφής της αποφάσεως αυτής είναι βάσιμη, το ελάττωμα αυτό δεν έχει, εν πάση περιπτώσει, καμία επίπτωση στην απόφαση 95/422 και, συνακόλουθα, δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την ακύρωσή της. Κατά συνέπεια, η υπό κρίση αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

— Ως προς το αίτημα προσκομίσεως εγγράφων

197 Δεδομένου ότι θεωρεί ότι έχει διαφωτιστεί επαρκώς από τα έγγραφα του φακέλου και ενόψει των θεωρήσεων που εκτέθηκαν ανωτέρω (σκέψεις 191 έως 195), το Πρωτοδικείο φρονεί ότι δεν συντρέχει λόγος να διατάξει την προσκόμιση του σχετικού με την απόφαση του 1988 φακέλου.

5. Ως προς την αιτίαση που αντλείται από εσφαλμένη παρουσίαση, με την απόφαση 95/422, των περιστάσεων της αποχωρήσεως των παλαιών ιδιωτών εταίρων της NMH

Επιχειρήματα των διαδίκων

198 Οι προσφεύγουσες, υποστηριζόμενες από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, διατείνονται ότι η απόφαση 95/422 στηρίζεται σε εσφαλμένη παρουσίαση των πραγματικών περιστατικών, αφού περιέχει τη διαπίστωση ότι οι παλαιοί ιδιώτες εταίροι (Krupp Stahl, Thyssen Stahl, Klöckner Stahl) δεν κατέβαλαν κανένα ποσό όταν αποχώρησαν. Στην απόφαση αυτή δεν αναφέρεται ότι οι εν λόγω εταίροι κατέβαλαν «αρνητικό τίμημα πωλήσεως», καθόσον χορήγησαν, μεταγενέστερα, δάνεια στην NMH (ανακοινωθέντα της ομοσπονδιακής κυβερνήσεως της 16ης Μαΐου και της 15ης Ιουλίου 1994). Πράγματι, ως αντάλλαγμα για την αποχώρησή τους, μεταβίβασαν τις απαιτήσεις που απέρρεαν από τα δάνεια αυτά με τίμημα ίσο με το ένα τρίτο της αξίας τους, έναντι της υποσχέσεως της NMH να εξοφλήσει το σύνολο των δανείων σε περίπτωση βελτιώσεως της καταστάσεώς της.

199 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προσθέτει ότι η κατάσταση του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας, που κατείχε το μεγαλύτερο μέρος των μεριδίων του κεφαλαίου της NMH, διέφερε από εκείνη στην οποία βρέθηκαν οι ιδιώτες μειοψηφούντες επενδυτές όταν μεταβίβασαν τα μερίδιά τους. Πράγματι, λόγω της μικρής συμμετοχής τους στο κεφάλαιο της NMH και του ότι η NMH τους ανταγωνιζόταν όσον αφορά τη βασική τους δραστηριότητα, δεν είχαν συμβάλει στην αναζήτηση αγοραστή και στην κατάρτιση συνολικού οικονομικού σχεδίου για την NMH. Παρά τις διαφορές αυτές, η καθής προέβη σε εσφαλμένη εκτίμηση των επίδικων πληρωμών υπό το πρίσμα του κριτηρίου του συνετού επενδυτή, καθόσον έλαβε υπόψη τη συμπεριφορά των εν λόγω μειοψηφούντων εταίρων.

200 Η καθής αντιτάσσει ότι η παρουσίαση των πραγματικών περιστατικών που περιέχεται στην απόφαση 95/422, όσον αφορά την αποχώρηση των παλαιών ιδιωτών εταίρων (τμήμα IV, σημείο 5), συνάδει προς εκείνη που περιείχε η ανακοίνωση της Γερμανικής Κυβερνήσεως της 16ης Μαΐου 1994. Η καθής ουδέποτε ενημερώθηκε για τυχόν πρόσθετες εισφορές εκ μέρους των παλαιών εταίρων. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη το επιχείρημα που προέβαλαν a posteriori οι προσφεύγουσες και η Γερμανική Κυβέρνηση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

201 Από τα έγγραφα της Γερμανικής Κυβερνήσεως της 16ης Μαΐου και της 15ης Ιουλίου 1994 προκύπτει ότι οι παλαιοί ιδιώτες εταίροι της NMH έλαβαν από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας την άδεια να πωλήσουν τα μερίδιά τους στις 30 Ιουνίου 1993 (Klöckner) και στις 21 Μαρτίου 1994 (Thyssen και Krupp). Ακολούθως, οι εν λόγω εταίροι πώλησαν πράγματι τα μερίδιά τους αντί του συμβολικού τιμήματος 1 DM. Συγχρόνως, οι απαιτήσεις που απέρρεαν από τα δάνεια που είχαν χορηγηθεί από τους παλαιούς εταίρους τον Ιούνιο/Ιούλιο 1992 μεταβιβάστηκαν αντί μικρού τιμήματος στον όμιλο Aicher.

202 Επομένως, εξ αυτών συνάγεται ότι μεταξύ της χορηγήσεως δανείων από τους παλαιούς ιδιώτες εταίρους το 1992 και της πωλήσεως των μεριδίων τους κατά τη διάρκεια του έτους 1993 μεσολάβησε διάστημα ενός έτους. Όμως, οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν την ύπαρξη συνάφειας μεταξύ των δύο αυτών γεγονότων, αποδεικνύουσας ότι οι εν λόγω παλαιοί ιδιώτες εταίροι αποχώρησαν αντί της καταβολής χρηματικού ποσού.

203 Η επιχειρηματολογία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Όπως ήδη διαπιστώθηκε ανωτέρω (βλ. σκέψη 114), ακόμα κι αν υποτεθεί ότι το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας κατείχε το μεγαλύτερο μέρος των μεριδίων του κεφαλαίου της NMH, η καθής δεν αγνόησε κατά έκδηλο τρόπο τις διατάξεις της Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της, καθόσον θεώρησε ότι, ως επενδυτής, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας είχε συμφέρον, όπως οποιοσδήποτε ιδιώτης επενδυτής ενεργών στο πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς, ειδικότερα δε, όπως οι λοιποί εταίροι, να προβεί σε επικερδή πράξη, αν όχι να επιχειρήσει να μεγιστοποιήσει την απόδοση της επενδύσεώς του. Επιπλέον, όσο μεγαλύτερη είναι η συμμετοχή ενός μέσου ενημερωμένου ιδιώτη επενδυτή στο κεφάλαιο μιας εταιρίας, τόσο περισσότερο θα φροντίσει να βεβαιωθεί ότι το δάνειο που χορηγεί στην εταιρία αυτή προσφέρει επικερδείς προοπτικές. Εξάλλου, οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν για ποιο λόγο το επιχείρημά τους ότι η NMH ανταγωνιζόταν τους μειοψηφούντες επενδυτές όσον αφορά τη βασική τους δραστηριότητα δεν ίσχυε σε σχέση με τη συμμετοχή τους στην ανάληψη της NMH το 1990 και στο πλαίσιο των δανείων που χορηγήθηκαν από το 1992 και μέχρι τις αρχές του 1994. Εν πάση περιπτώσει, ακόμα κι αν υποτεθεί ότι υπήρχε τέτοιος λόγος, από τον φάκελο δεν προκύπτει ότι η καθής ενημερώθηκε συναφώς.

204 Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να προσαφθεί στην καθής ότι αγνόησε κατά έκδηλο τρόπο τις διατάξεις της Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της, όσον αφορά τις σχετικές με την αποχώρηση των παλαιών ιδιωτών εταίρων πράξεις. Ακόμη κι αν γίνει δεκτό ότι η παρουσίαση των περιστάσεων υπό τις οποίες πραγματοποιήθηκαν οι πράξεις αυτές είναι ελλιπής, οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν, εν πάση περιπτώσει, ότι ο ελλιπής αυτός χαρακτήρας είχε καθοριστική σημασία για το συμπέρασμα της αποφάσεως 95/422.

205 Επομένως, η τέταρτη αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Ως προς το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από την άρνηση αναστολής της εκτελέσεως των αποφάσεων 96/178 και 96/484 ή της υποχρεώσεως εξοφλήσεως των δανείων την οποία επιβάλλουν οι αποφάσεις αυτές, καθώς και από παραβίαση της αρχής της νομικής προστασίας και από παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως (αιτιάσεις που προβάλλονται αποκλειστικά στις υποθέσεις Τ-2/96 και Τ-97/96)

Επιχειρήματα των διαδίκων

206 Η προσφεύγουσα ΝΜΗ προσάπτει στην καθής ότι δεν ανέστειλε την έκδοση της αποφάσεως σχετικά με τα δάνεια (άρθρο 1 της αποφάσεως 96/178 και της αποφάσεως 96/484) καθώς και την επιβολή της υποχρεώσεως αναζητήσεως των ενισχύσεων (άρθρο 2 των εν λόγω αποφάσεων) μέχρι την έκδοση των αποφάσεων του Πρωτοδικείου και του Δικαστηρίου επί των προσφυγών που είχαν ασκηθεί κατά της αποφάσεως 95/422. Λαμβανομένης υπόψη της ουσιαστικής σχέσεως που υφίσταται μεταξύ της πρώτης από τις διαδικασίες αυτές, που αφορά τις χρηματοδοτικές συνδρομές, και των δύο λοιπών διαδικασιών, που αφορούν τα δάνεια, μια δικαστική απόφαση υπέρ της ΝΜΗ στην πρώτη διαδικασία θα είχε καταστήσει άνευ αντικειμένου τις δύο άλλες διαδικασίες.

207 Επιπλέον, η άμεση επιστροφή των ενισχύσεων που φέρονται ότι χορηγήθηκαν, την οποία επιβάλλει το άρθρο 2 της αποφάσεως 96/178 και της αποφάσεως 96/484, αντιστοίχως, θα είχε ως αποτέλεσμα την υπερχρέωση της ΝΜΗ και, κατά συνέπεια, την κήρυξή της σε πτώχευση. Η αιτιολόγηση των αποφάσεων αυτών, που είναι υπερβολικά γενική και ανεπαρκής, στερεί την προσφεύγουσα από αποτελεσματική νομική προστασία.

208 Η καθής και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ζητούν την απόρριψη αυτού του σκέλους του λόγου ακυρώσεως. Η καθής υπογραμμίζει ότι, στο σημείο V της αποφάσεως 96/178 και της αποφάσεως 96/484, εξήγησε λεπτομερώς τους λόγους για τους οποίους δεν θεωρούσε ότι δικαιολογούνταν η αναστολή της εκδόσεως της αποφάσεως περί επιστροφής των ενισχύσεων.

209 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υπενθυμίζει ότι μια ενίσχυση δεν μπορεί να χορηγηθεί παρά μόνον αφού προηγουμένως κοινοποιηθεί και εγκριθεί δυνάμει των άρθρων 2 έως 5 του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία. Η εν λόγω κυβέρνηση προσθέτει ότι, ακόμη κι αν η προσφυγή ακυρώσεως της προσφεύγουσας στην υπόθεση Τ-129/95 είχε ευδοκιμήσει, η καθής δεν θα ήταν υποχρεωμένη να αναστείλει την εκτέλεση των λοιπών αποφάσεων, που αφορούν τα δάνεια. Εξάλλου, με τη διάταξή του Γερμανία κατά Επιτροπής, που προαναφέρθηκε στη σκέψη 50 (βλ. σκέψη 79), ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου απέρριψε την αίτηση αναστολής που είχαν υποβάλει οι προσφεύγουσες.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

210 Στο πλαίσιο του υπό κρίση σκέλους του τρίτου λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα NMH προβάλλει, κατ' ουσίαν, δύο διαφορετικές αιτιάσεις, που αντλούνται, αντιστοίχως, από τη μη αναστολή της εκτελέσεως της διαταγής περί αναζητήσεως που περιέχουν οι αποφάσεις 96/178 και 96/484 και από έλλειψη αιτιολογίας.

211 Όσον αφορά την πρώτη αιτίαση, επιβάλλεται να υπομνηστεί ότι μια ασυμβίβαστη προς την κοινή αγορά ενίσχυση πρέπει, κατ' αρχήν, να επιστραφεί από τον αποδέκτη της. Ο αποδέκτης της δεν μπορεί να επωφεληθεί από το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος του χορήγησε δημόσιους πόρους κατά παράβαση των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ και του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία. Επομένως, η διαταγή περί αμέσου αναζητήσεως, ακόμη κι αν έχει ως αποτέλεσμα στην κήρυξη της αποδέκτριας επιχειρήσεως σε πτώχευση, είναι μια συνέπεια συμφυής με την αυστηρή εφαρμογή του καθεστώτος των ενισχύσεων στον τομέα της χαλυβουργίας.

212 Καμία διάταξη της Συνθήκης ΕΚΑΧ ή του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία δεν παρέχει στην Επιτροπή την εξουσία αναστολής της εκτελέσεως μιας διαταγής περί αναζητήσεως. Από το άρθρο 39, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚΑΧ προκύπτει ότι ακόμη και οι προσφυγές που ασκούνται ενώπιον του Δικαστηρίου δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα.

213 Ως εκ περισσού, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, με την προαναφερθείσα στη σκέψη 50 διάταξή του Γερμανία κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο έκρινε ότι η αιτούμενη κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων αναστολή δεν μπορούσε να χορηγηθεί για να αποφευχθεί μια ζημία η οποία, ακόμη κι αν θεωρηθεί βέβαιη, παρουσιάζεται ως η αναπόφευκτη συνέπεια της αυστηρής εφαρμογής του καθεστώτος των ενισχύσεων στον τομέα της χαλυβουργίας, που σκοπεί κυρίως να αποτρέπει τις ιδιαίτερα επιζήμιες για τον ανταγωνισμό — και, συνεπώς, για την επιβίωση των αποδοτικών επιχειρήσεων — επιπτώσεις της τεχνητής διατηρήσεως επιχειρήσεων που δεν θα μπορούσαν να επιβιώσουν υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς (σκέψη 80).

214 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η πρώτη αιτίαση που προέβαλε η προσφεύγουσα είναι αβάσιμη.

215 Όσον αφορά τη φερόμενη έλλειψη αιτιολογίας, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι λόγοι της διαταγής περί αναζητήσεως εκτίθενται στο σημείο V της αποφάσεως 96/178 και της αποφάσεως 96/484. Η αιτιολογία αυτή ήταν επαρκής ώστε να παράσχει στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους δεν ανεστάλη η επιβολή της υποχρεώσεως περί αναζητήσεως.

216 Επομένως, το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως απορρίπτεται στο σύνολό του.

Ως προς το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από παράνομο χωρισμό των διαδικασιών (αιτιάσεις προβαλλόμενες αποκλειστικά στις υποθέσεις T-2/96 και T-97/96)

Επιχειρήματα των διαδίκων

217 Η προσφεύγουσα ΝΜΗ υποστηρίζει ότι οι τρεις διαδικασίες που αφορούν την ιδιωτικοποίηση της ΝΜΗ και τη χορήγηση των δανείων συνδέονται ως προς την ουσία τους. Η καθής, κινώντας τρεις διαδικασίες, προέβη σε τεχνητό διαχωρισμό των πραγματικών περιστατικών, τα οποία, για λόγους συνέπειας, έπρεπε να εξεταστούν από κοινού. Κατ' αυτόν τον τρόπο, διέπραξε διαδικαστικό σφάλμα.

218 Η καθής και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου αμφισβητούν το βάσιμο της αιτιάσεως αυτής και ζητούν την απόρριψή της.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

219 Η υποχρέωση της καθής να ασχοληθεί με τις υπό κρίση υποθέσεις στο πλαίσιο μιας και μόνης διαδικασίας δεν προκύπτει από καμία διάταξη της Συνθήκης ΕΚΑΧ ή του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία.

220 Εν προκειμένω, οι υποθέσεις αφορούσαν, αφενός, τις χρηματοδοτικές συνδρομές οι οποίες προβλέπονταν στο πλαίσιο του σχεδίου ιδιωτικοποιήσεως της ΝΜΗ και είχαν κοινοποιηθεί από τη Γερμανική Κυβέρνηση στην Επιτροπή στις 16 Μαΐου 1994, και, αφετέρου, τα δάνεια τα οποία είχε χορηγήσει το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στην ΝΜΗ κατά το διάστημα μεταξύ 1993 και 1995 και τα οποία δεν κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή παρά μόνο μετά τη χορήγησή τους. Ειδικότερα, η Επιτροπή δεν ενημερώθηκε για τις καταβολές των πρώτων δόσεων των δανείων αυτών παρά μόνο στις 15 Ιουλίου και στις 28 Σεπτεμβρίου 1994, δηλαδή μετά την κίνηση της διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση της αποφάσεως 95/422, ενώ οι καταβολές των τεσσάρων τελευταίων δόσεων δεν της κοινοποιήθηκαν παρά μόνο μετά την κίνηση της διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση της αποφάσεως 96/178.

221 Εντεύθεν συνάγεται ότι η φύση και οι λεπτομέρειες εφαρμογής των μέτρων αυτών διέφεραν, όπως άλλωστε και τα χρονικά διαστήματα κατά τα οποία ελήφθησαν. Επιπλέον, όταν κινήθηκε η διαδικασία που κατέληξε στην έκδοση της αποφάσεως 95/422, η καθής δεν ήταν ενήμερη για τα χρηματοδοτικά μέτρα που αποτέλεσαν το αντικείμενο των δύο αποφάσεων που επακολούθησαν. Εντεύθεν απορρέει ότι δεν μπορούσε να τις εξετάσει στο πλαίσιο μιας και μόνης διαδικασίας.

222 Επομένως, το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

Δ — Ως προς τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως, που αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας

Επιχειρήματα των διαδίκων

223 Στην υπόθεση Τ-129/95, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην καθής ότι προσέβαλε τα δικαιώματά τους άμυνας καθώς και τα δικαιώματα άμυνας της Γερμανικής Κυβερνήσεως, καθόσον δεν τους επέτρεψε να ασκήσουν το δικαίωμά τους ακροάσεως όσον αφορά την εκτίμηση κατά την οποία η εισφορά του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας συνιστούσε μη επιστρεπτέα επιδότηση. Οι προσφεύγουσες δεν μπορούσαν να προβλέψουν ότι η καθής θα κατέληγε στην εκτίμηση αυτή, πρώτον, επειδή στην ανακοίνωση περί κινήσεως της διαδικασίας γινόταν λόγος για παροχή κεφαλαίου προς την NMH και, δεύτερον, επειδή οι υπηρεσίες της Επιτροπής είχαν δηλώσει, κατά τη διάρκεια συνομιλίας μεταξύ του αρμόδιου μέλους της Επιτροπής και του Υπουργού Οικονομίας της Βαυαρίας, ότι η μορφή της εισφοράς ήταν άνευ σημασίας. Προς στήριξη της αιτιάσεώς τους, επικαλούνται τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 29ης Ιουνίου 1994, C-135/92, Fiskano κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-2885, σκέψη 39), και του Πρωτοδικείου της 23ης Φεβρουαρίου 1994, Τ-39/92 και Τ-40/92, CB και Europay κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-49, σκέψη 48).

224 Στις υποθέσεις Τ-2/96 και Τ-97/96, η προσφεύγουσα NMH υποστηρίζει ότι, σε διαδικασία που μπορεί να έχει ως συνέπεια την κήρυξη μιας επιχειρήσεως σε πτώχευση, η καθής είναι υποχρεωμένη να της ζητήσει να διατυπώσει την άποψή της. Η αρχή αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία οσάκις, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του άρθρου 33, πρώτο εδάφιο, δεύτερη φράση, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, ο δικαστικός έλεγχος είναι περιορισμένος.

225 Εξάλλου, η καθής απλώς και μόνο δημοσίευσε μια ανακοίνωση σχετικά με τη διαδικασία στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, χωρίς να ενημερώσει τις προσφεύγουσες για το πλήρες περιεχόμενο των διατυπωθεισών αιτιάσεων.

226 Η καθής ζητεί την απόρριψη του λόγου ακυρώσεως. Ειδικότερα, υποστηρίζει ότι τήρησε το άρθρο 6, παράγραφος 1, του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία και ότι παρέσχε στη Γερμανική Κυβέρνηση τη δυνατότητα να διατυπώσει την άποψή της σχετικά με όλα τα πραγματικά και νομικά ζητήματα που ελήφθησαν υπόψη στο πλαίσιο των πληροφοριών που παρασχέθηκαν από την κυβέρνηση αυτή και από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας.

227 Οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε μια διαδικασία κινηθείσα βάσει της διατάξεως αυτής δεν έχουν άλλο δικαίωμα πέραν του δικαιώματος να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας. Μόνον το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, που είναι ο αποκλειστικός αποδέκτης της αποφάσεως αυτής, έχει δικαίωμα ακροάσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

228 Κατά πάγια νομολογία, ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας σε κάθε διαδικασία που κινείται κατά προσώπου και μπορεί να καταλήξει σε βλαπτική κατ' αυτού πράξη αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου, η τήρηση της οποίας πρέπει να διασφαλίζεται έστω κι αν δεν υφίσταται ειδική ρύθμιση (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-301/87, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-307, σκέψεις 29 έως 31, προαναφερθείσα στη σκέψη 76 απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 28, και απόφαση της 21ης Μαρτίου 1990, C-142/87, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-959, σκέψη 46).

229 Το άρθρο 6, παράγραφος 4, του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία προβλέπει τα ακόλουθα: «Αν η Επιτροπή, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερόμενους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, διαπιστώσει ότι μια ενίσχυση δεν είναι συμβιβάσιμη με τις διατάξεις της παρούσας απόφασης, πληροφορεί το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος σχετικά με την απόφασή της.»

230 Ούτε από το γράμμα του άρθρου αυτού ούτε από καμία άλλη διάταξη σχετική με τις κρατικές ενισχύσεις αλλά ούτε και από την κοινοτική νομολογία απορρέει ότι η Επιτροπή οφείλει να ζητήσει από τον αποδέκτη δημοσίων πόρων να διατυπώσει την άποψή του σχετικά με τη νομική της εκτίμηση όσον αφορά τη διάθεση των πόρων αυτών.

231 Συναφώς δεν προκύπτει ούτε ότι η Επιτροπή, όταν έχει ζητήσει από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να υποβάλει τις παρατηρήσεις του, υποχρεούται να το ενημερώσει για την άποψή της πριν από την έκδοση της αποφάσεώς της. Εξάλλου, ακόμα κι αν υπήρχε τέτοια υποχρέωση, οι οικείες επιχειρήσεις δεν θα αντλούσαν από τούτο οποιοδήποτε δικαίωμα ακροάσεως. Οι προαναφερθείσες στη σκέψη 223 αποφάσεις Fiskano κατά Επιτροπής και CB και Europay κατά Επιτροπής, τις οποίες οι προσφεύγουσες επικαλούνται προς στήριξη του λόγου τους ακυρώσεως, περιορίζονται στη θέσπιση του δικαιώματος των επιχειρήσεων ή των ενώσεων επιχειρήσεων να τους παρέχεται η δυνατότητα, σε κάθε διαδικασία που μπορεί να καταλήξει στην επιβολή κυρώσεων, να γνωστοποιούν αποτελεσματικώς την άποψή τους σχετικά με το υποστατό και τη λυσιτέλεια των πραγματικών περιστατικών και των αιτιάσεων που προβάλλει η Επιτροπή.

232 Οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να προσάψουν στην καθής ότι δεν τις ενημέρωσε παρά μόνο μέσω της δημοσιεύσεως στην Επίσημη Εφημερίδα της ανακοινώσεως περί κινήσεως διαδικασίας δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 4, του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία. Από τη σχετική με το άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ νομολογία προκύπτει ότι η διάταξη αυτή δεν απαιτεί ατομική όχληση για υποβολή παρατηρήσεων και ότι μοναδικός σκοπός της είναι να υποχρεώσει την Επιτροπή να φροντίσει για την ενημέρωση όλων των προσώπων που μπορούν να ενδιαφέρονται περί της ενάρξεως διαδικασίας και να τους παράσχει την ευκαιρία να υποβάλουν συναφώς τις παρατηρήσεις τους. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η δημοσίευση ανακοινώσεως στην Επίσημη Εφημερίδα κρίνεται ως πρόσφορο και επαρκές μέσο γνωστοποιήσεως προς όλους τους ενδιαφερομένους της ενάρξεως μιας διαδικασίας (προαναφερθείσα στη σκέψη 131 απόφαση Intermills κατά Επιτροπής, σκέψη 17). Δεδομένου ότι ο σκοπός του είναι συγκρίσιμος με τον σκοπό του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ και ότι το γράμμα του δεν παρέχει στους ιδιώτες το δικαίωμα να τύχουν ατομικής οχλήσεως, το άρθρο 6, παράγραφος 4, του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ανακοινώσεως περί ενάρξεως διαδικασίας είναι επαρκής.

233 Εν προκειμένω, δόθηκε στις προσφεύγουσες η δυνατότητα να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά που η καθής θεώρησε αποδεδειγμένα και σχετικά με τις εκτιμήσεις της που περιέχονταν στην οικεία ανακοίνωση περί ενάρξεως της διαδικασίας, ακόμη κι αν δεν έκαναν χρήση της δυνατότητας αυτής.

234 Επιπλέον, από τον φάκελο προκύπτει (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 29 έως 32, 35 έως 37 και 40 έως 42) ότι η Γερμανική Κυβέρνηση άσκησε προσηκόντως το δικαίωμά της ακροάσεως και ότι, επομένως, τηρήθηκαν και τα δικά της δικαιώματα άμυνας.

235 Επομένως, η απόφαση 95/422, η απόφαση 96/178 και η απόφαση 96/484 δεν είναι παράνομες λόγω προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας.

236 Επομένως, ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Ε — *Συμπέρασμα*

237 Απ' όλα τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι οι λόγοι ακυρώσεως πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους. Δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις είναι παράνομες, οι υπό κρίση προσφυγές ακυρώσεως πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

238 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η καθής ζήτησε να καταδικαστούν οι προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα και ότι οι προσφεύγουσες ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν όχι μόνο στα δικαστικά τους έξοδα, αλλά και σ' εκείνα στα οποία υποβλήθηκε η καθής.

239 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, τα κράτη μέλη και τα όργανα που παρεμβαίνουν στη δίκη φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα. Επομένως, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας, που παρενέβησαν στη δίκη, φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει το αίτημα εμπιστευτικού χειρισμού.

2) Απορρίπτει το αίτημα προσβάσεως στον φάκελο σχετικά με την απόφαση της Επιτροπής της 1ης Αυγούστου 1988.

3) Απορρίπτει τις προσφυγές ακυρώσεως στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις Τ-129/95, Τ-2/96 και Τ-97/96.

4) Οι προσφεύγουσες θα φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα καθώς και τα έξοδα της καθής.

5) Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας θα φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.

Azizi García-Valdecasas Moura Ramos

Jaeger Mengozzi

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 21 Ιανουαρίου 1999.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

J. Azizi

Περιεχόμενα

Νομικό πλαίσιο ..... II - 23

Πραγματικά περιστατικά ..... II - 26

Ιστορικό ..... II - 26

1. Ίδρυση της προσφεύγουσας εταιρίας Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH ..... II - 26

2. Συμμετοχή του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας στις επιχειρήσεις NMH και Lech-Stahlwerke GmbH ..... II - 27

3. Σχέδιο ιδιωτικοποιήσεως της NMH ..... II - 28

4. Δάνεια χορηγηθέντα στην NMH ..... II - 30

Διοικητική διαδικασία ..... II - 32

1. Διαδικασία σχετικά με τα χρηματοδοτικά μέτρα που προβλέφθηκαν στο πλαίσιο της ιδιωτικοποιήσεως της NMH (υπόθεση Τ-129/95) ..... II - 32

2. Διαδικασία σχετικά με τα δάνεια που χορηγήθηκαν κατά το διάστημα μεταξύ Μαρτίου 1993 και Αυγούστου 1994 (υπόθεση Τ-2/96) ..... II - 34

3. Διαδικασία σχετικά με τα δάνεια που χορηγήθηκαν κατά το διάστημα μεταξύ Ιουλίου 1994 και Μαρτίου 1995 (υπόθεση Τ-97/96) ..... II - 35

Διαδικασία ..... II - 36

Υπόθεση Τ-129/95 ..... II - 36

Υπόθεση Τ-2/96 ..... II - 36

Υπόθεση Τ-97/96 ..... II - 37

Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις Τ-129/95, Τ-2/96 και Τ-97/96 ..... II - 38

Αιτήματα των διαδίκων ..... II - 39

Επί της ουσίας ..... II - 41

Α — Ως προς τον πρώτο λόγο ακυρώσεως, που αντλείται από παράβαση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ ..... II - 42

Επιχειρήματα των προσφευγουσών ..... II - 42

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις ..... II - 42

α) Κριτήριο του ιδιώτη επιχειρηματία ..... II - 42

β) Επιχειρήματα αντλούμενα από το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή ..... II - 43

— Ιδιώτης επενδυτής συγκρίσιμου μεγέθους ..... II - 43

— Παρόμοια κατάσταση ..... II - 43

— Δικαιολόγηση από οικονομικής απόψεως και προοπτική αποδοτικότητας ..... II - 43

2. Εισφορά κεφαλαίου από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στην NMH και την LSW ..... II - 45

3. Συνδρομή 56 εκατομμυρίων DM, καταβληθείσα από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στην NMH για επενδύσεις (υπόθεση T-129/95) ... II - 46

4. Δάνεια χορηγηθέντα στην NMH από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας (υποθέσεις T-2/96 και T-97/96) ..... II - 46

Επιχειρήματα της καθής και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας ..... II - 48

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 48

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις ..... II - 48

α) Ως προς το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ ..... II - 48

β) Ως προς τον δικαστικό έλεγχο των εκτιμήσεων στις οποίες προβαίνει η Επιτροπή στο πλαίσιο της εφαρμογής του πέμπτου κώδικα περί των ενισχύσεων στη χαλυβουργία ..... II - 49

γ) Ως προς το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή ..... II - 50

2. Εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή στην εισφορά κεφαλαίου προς την NMH και την LSW ..... II - 52

α) Ιδιώτης επενδυτής συγκρίσιμου μεγέθους που βρίσκεται σε παρόμοια κατάσταση ..... II - 52

β) Προοπτική αποδοτικότητας ..... II - 53

γ) Ενδεχόμενη αμαύρωση της καλής φήμης του ομοσπόνδου κράτους της Βαυαρίας ..... II - 55

3. Συνδρομή ύψους 56 εκατομμυρίων DM, που καταβλήθηκε στην NMH για επενδυτικούς σκοπούς (υπόθεση T-129/95) ..... II - 56

4. Εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή στα δάνεια που χορήγησε το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας (υποθέσεις T-2/96 και T-97/96) .... II - 57

α) Χαρακτηρισμός των δανείων ως κρατικών ενισχύσεων ..... II - 57

β) Ως προς την παραπομπή στον γερμανικό νόμο περί εταιριών περιορισμένης ευθύνης ..... II - 58

γ) Ως προς την ενδεχόμενη εξόφληση των δανείων ..... II - 59

5. Συμπέρασμα ..... II - 60

Β — Ως προς τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, που αντλείται από παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας ..... II - 60

Επιχειρήματα των προσφευγουσών ..... II - 60

Επιχειρήματα της καθής και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας ..... II - 61

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 61

1. Ως προς την εφαρμογή στις κρατικές ενισχύσεις ενός κριτηρίου de minimis ..... II - 61

2. Ως προς τη φερόμενη υποχρέωση της Επιτροπής να διατάξει την τροποποίηση των όρων χορηγήσεως των ενισχύσεων αντί της επιστροφής τους ..... II - 63

3. Ως προς το άρθρο 5, τρίτη περίπτωση, της Συνθήκης ΕΚΑΧ ..... II - 64

4. Συμπέρασμα ..... II - 64

Γ — Ως προς τον τρίτο λόγο ακυρώσεως, που αντλείται από παράβαση ουσιωδών τύπων ..... II - 64

Ως προς το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από παραπλανητική παρουσίαση διαφόρων πραγματικών διαπιστώσεων που περιέχονται στις προσβαλλόμενες αποφάσεις καθώς και από τη συνακόλουθη έλλειψη αιτιολογίας ..... II - 65

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις ..... II - 65

2. Ως προς την αιτίαση που αντλείται από εσφαλμένη παρουσίαση των σχεδιαζομένων χρηματοδοτικών συνδρομών ..... II - 66

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 66

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 67

— Υπόθεση Τ-129/95 ..... II - 67

— Υποθέσεις Τ-2/96 και Τ-97/96 ..... II - 68

— Συμπέρασμα ..... II - 69

3. Ως προς την αιτίαση που αντλείται από την εσφαλμένη παρουσίαση, στην απόφαση 95/422, των παραδειγμάτων συμπεριφορών επιχειρηματιών που περιγράφηκαν από τη Γερμανική Κυβέρνηση και ως προς το αίτημα εμπιστευτικού χειρισμού των σχετικών στοιχείων ..... II - 69

Ως προς το αίτημα εμπιστευτικού χειρισμού ..... II - 69

— Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 69

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 70

Ως προς την ουσία της αιτιάσεως ..... II - 70

— Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 70

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 72

4. Ως προς την αιτίαση που αντλείται από εσφαλμένη παρουσίαση, στην απόφαση 95/422, της αποφάσεως του 1988 ..... II - 73

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 73

— Ως προς την ουσία της αιτιάσεως ..... II - 73

— Επί του αιτήματος προσκομίσεως εγγράφων ..... II - 73

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 74

— Ως προς την ουσία της αιτιάσεως ..... II - 74

— Ως προς το αίτημα προσκομίσεως εγγράφων ..... II - 75

5. Ως προς την αιτίαση που αντλείται από εσφαλμένη παρουσίαση, με την απόφαση 95/422, των περιστάσεων της αποχωρήσεως των παλαιών ιδιωτών εταίρων της ΝΜΗ ..... II - 76

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 76

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 77

Ως προς το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από την άρνηση αναστολής της εκτελέσεως των αποφάσεων 96/178 και 96/484 ή της υποχρεώσεως εξοφλήσεως των δανείων την οποία επιβάλλουν οι αποφάσεις αυτές, καθώς και από παραβίαση της αρχής της νομικής προστασίας και από παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως (αιτιάσεις που προβάλλονται αποκλειστικά στις υποθέσεις T-2/96 και T-97/96) ..... II - 78

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 78

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 79

Ως προς το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από παράνομο χωρισμό των διαδικασιών (αιτιάσεις προβαλλόμενες αποκλειστικά στις υποθέσεις T-2/96 και T-97/96) ..... II - 81

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 81

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 81

Δ — Ως προς τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως, που αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας ..... II - 82

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 82

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 83

Ε — Συμπέρασμα ..... II - 85

Επί των δικαστικών εξόδων ..... II - 86